

SLOVENSKE

vestnik

Letnik XXVIII.

Celovec, petek, 9. november 1973

Štev. 45 (1633)

Kako dolgo še?

Večurna seja kontaktnega komiteja kljub temu nobenega rezultata

V torek se je na Dunaju drugič sestal kontaktni komitej, v katerem so predstavniki zvezne in deželne vlade ter političnih strank, na drugi strani pa predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev. Seja, ki ji je predsedoval kancler Kreisky, udeležila pa sta se je poleg drugih tudi zunanji minister Kirchschräger in koroški deželni glavar Sima, je trajala več kot štiri ure. Vendar pa je morala slovenska delegacija na koncu ugotoviti, da razen lepih besed in programov ni prinesla nobenega uspeha. Tako grozi nevarnost, da bo — kakor so to svoječasno očitali neobveznim občasnim razgovorom z vlado — ob nadaljnjem takem poteku tudi konstitucionalizirani kontaktni komitej zvođenel v „dunajski klepet“.

Predstavniki koroških Slovencev so na seji vsekakor jasno povedali, da ni mogoče govoriti o pospeševalni manjšinski politiki, dokler se vlada bavi z načrti za izvedbo neke vrste ugotavljanja manjšine kot pogoja za izpolnitev določil člena 7 državne pogodbe. Vsakršno ugotavljanje je v nasprotju z državno pogodbo in v nasprotju z ustavo ter eklatantno nasprotuje načelom pospeševalne manjšinske politike.

Kancler Kreisky na to stališče ni mogel dati odgovora. Edino, kar je povedal, je bilo izmikanje, da vlada do danes v tem pogledu še ni sprejela nobenega sklepa; da trenutno ne misli na ugotavljanje in da tudi ni takega načrta; da je on osebno mnenja, da je takšno ugotavljanje nesmiselno, če je izvedeno proti volji manjšine; da pa ne more podati take izjave, ker da manjšinska zakona iz leta 1959 izrecno zahtevata tako ugotavljanje in se zato kot kancler ne more izjaviti proti zakonom.

O vsem tem je tekla dolga razprava, v kateri je bilo s strani slovenskih predstavnikov izrecno poudarjeno, da gre za načelno vprašanje in da ni mogoče govoriti o drugih problemih, dokler se to vprašanje ne reši in dokler manjšina ne dobi dokončnega zagotovila, da ne bo prišlo do ugotavljanja manjšine. Predstavniki koroških Slovencev so vztrajali pri svojem stališču, vendar niso dobili zaželenih izjav, čeprav so poudarili, da gre za življenjsko vprašanje manjšine, ki ne more pristati na nobeno rešitev, katere posledica bi bila bolj ali manj likvidacija manjšine. Posebej so naglasili, da bi vsakršno številčno ugotavljanje v zadnji konsekvenci pomenilo zožitev tako stvarnega kot krajevnega območja člena 7, hkrati pa tudi permanentno narodnostno borbo.

Na vse argumente slovenske delegacije je stereotipno sledil odgovor, naj manjšina raje govori splošno o svojih potrebah in ne toliko o načelnih vprašanjih. Sedaj smo sedli za zeleno mizo in skušajmo čim več doseči, je menil kancler Kreisky, ki pa nikakor ni hotel reagirati na ponovno izraženo stališče slov. predstavnikov, da gre pri

vprašanju ugotavljanja manjšine za načelno in življenjsko pomembno vprašanje, ki zato nujno terja dokončen in obvezen odgovor. Nasprotno je kancler izjavil: Če boste odšli, se boste morali prej ali slej spet vrniti za isto mizo. In svojo že skoraj grožnji podobno izjavo je še „podkrepil“, češ naj se koroški Slovenci ne zanašajo preveč na podporo Jugoslavije, kajti ugled Avstrije v svetu ni tako slab — v OZN imamo Waldheima in smo v varnostnem svetu.

Ob takem „argumentiranju“ se naravnost vsiljuje vprašanje, ali predstavniki Avstrije morda mislijo,

da bo zaradi tega, ker je generalni tajnik OZN Avstrijec, tudi pred svetovnim forumom mogoče krivico prefunkcionirati v pravico? Doma v Avstriji se take stvari vsekakor dogajajo: kljub temu, da že več kot pol stoletja (v primeru jugoslovanskih arhivov) oziroma že skoraj 18 let (v primeru 7. člena državne pogodbe) ne izpolnjuje svojih mednarodnih obveznosti, se Avstrija še vedno smatra za pravno državo; čeprav nemški nacionalisti že leta in leta nekažnovano izvajajo hujškanje in atentate proti Slovencem, se Avstrija hvali s pravno ureditvijo; dejstvo, da so lani uradne napise trgali v navzočnosti varnostnih organov in le-ti niso poskrbeli za spoštovanje veljavnega zakona, v Avstriji očitno ne pomeni kršenja zakonitosti, marveč „zasluga“, za katero podeljujejo še visoka odlikovanja...

Vtis, ki ga je zapustila zadnja seja kontaktnega komiteja, je bil razumljivo vse prej kot razveseljen in vzpodbuden. Za to je pravzaprav poskrbel že kar začetek, ko je bilo najprej na dnevnem redu poročilo o dosedanjem delovanju oz. nede-lovanju obeh podkomisij. Medtem ko se šolska podkomisija doslej sploh še ni sestala, je imela informacijska podkomisija sicer že dve

Avstrija nima nobene pravice sklicevati se na zakonitost in pravno ureditev

Nekaj dni pred demonstracijo Solidarnostnega komiteja za pravice koroških Slovencev je tudi Koroška dijaška zveza izdala poseben letak, s katerim je dijaške slovenske gimnazije vabila na omenjeno demonstracijo. Ker vsled pomote pri letaku niso bile izpolnjene prav vse formalnosti, ki jih za take tiskovine predvideva zakon, se je vključila državna policija. Predsednik dijaške zveze se je moral zglasiti na policijski direkciji, kjer so ga opozorili na posledice takega „prekrška“ ter mu povedali, da bodo zapisnike poslali varnostni direkciji za Koroško.

Koroška dijaška zveza je v tej zvezi opozorila, da so kršitve zakona v „vroči jeseni 72“ ostale vse do danes nekažnovane in je zato več kot obžalovanja vredno, če zdaj tako nedolžen prekršek oziroma tako nedolžna dejavnost šolske organizacije spravi na noge celotni policijski aparat deželnega glavnega mesta.

Ob tem dejstvu se je res treba zamisliti. Pa ne samo zamisliti, marveč enkrat povsem jasno postaviti vprašanje: komu pravzaprav služijo varnostne oblasti na Koroškem?

Iste varnostne oblasti, ki zdaj zaradi malenkostnega kršenja birokratskega formalizma hočejo pokazati svojo moč napram slovenski dijaški organizaciji, že dolga leta prakticirajo naravnost izizvalno neuspešnost, da ne rečemo neaktivnost, v vseh nešteti primerih hujškaških izpadov in zločinskih napadov na Slovence in njihove ustanove. V dolgi vrsti teh atentatov so doslej v enem samem primeru „izsledili“ storilce, pa še tokrat ne z lastno zavzetostjo in sposobnostjo, marveč samo zato, ker so bila opozorila iz prebivalstva tako množična in točna, da jih niso mogli preslišati. Zato pa so v očitnem nasprotju z resnico in znanimi dejstvi dali v javnost neveresnično vest, da gre zgolj za „pijano zadevo“, kakor so v raznih drugih primerih — ne da bi storilce izsledili in se torej prepričali o njihovih nagibih za zločinsko

dejavnost! — zelo pohiteli z zagotovitvijo, da gre zgolj za „pobalinstvo“ brez vsakega političnega ozadja.

Na splošno se širjenju neveresničnih in nepotrjenih vesti reče zavajanje javnosti ali manipuliranje javnega mnenja. Kako se to imenuje v primeru varnostnih oblasti, sicer ne vemo; vemo pa, da mora za vsem tem tičati določen načrt in da mora vse to služiti določenemu namenu.

Komu torej služijo varnostne oblasti na Koroškem? Z neodgovornim omalovaževanjem zločinske protislovenske dejavnosti prav gotovo ne služijo pomiritvi v deželi, kakor s svojim zadržanjem pri lanskeoletnih pogromih na uradne dvojezične napise niso služile varovanju zakonitosti v Avstriji. Nasprotno: ravno zadržanje varnostnih oblasti je šele omogočilo, da so se lovci na napise lahko izdivjali v polni meri, ko so v varstvu policije teptali veljavne zakone v blato.

Vendar to še ni vse. Ne samo, da odgovornih predstavnikov teh oblasti niso klicali na zagovor, ker niso — kakor bi bila njihova v zakonih in ustavi določena dolžnost — preprečili protizakonitih dejanj oz. storilce kaznovali; šef državne policije v Celovcu dr. Winkler, ki je lovcem na dvojezične napise pred deželno vlado lani osebno zagotovil „polno razumevanje“ za njihove akcije (torej za protizakonito odstranjevanje uradnih napisov!), je pred nedavnim prejel visoko odlikovanje za zasluge za Avstrijo — in to, da bo ironija popolna, posebej za njegovo uspešno in umno ravnanje med lanskeletnim „Ortsaufklärerriegelom“.

Ob takih razmerah trditi, da je Avstrija pravna država in da v tej državi varnostne oblasti skrbijo za red in zakonitost, je res več kot izizvalno. Kajti država, v kateri del (seveda poseben del) prebivalstva lahko v navzočnosti varnostnih organov tako očitno in nekažnovano krši veljavne zakone, nima nobene pravice, sklicevati se na zakonitost in pravno ureditev.

Vprašanja manjšin na dnevnem redu mednarodne konference

V Trstu bo v dneh od 15. do 17. novembra pripravljali se-stanek za mednarodno konferenco o manjšinah, ki je predvidena za čas od 27. do 31. maja prihodnje leto prav tako v Trstu.

Z načrti za široko mednarodno tribuno, na kateri bi govorili o najpomembnejših življenjskih vprašanjih manjšin, se v Trstu bavijo že več kot dve leti. Osnova za sklic konference s skoraj tisoč udeleženci je sklep tržaškega pokrajinskega sveta, ki so ga sprejeli leta 1971: „Pokrajinski svet je sklenil, da bo organiziral konferenco o vprašanjih slovenske narodnostne manjšine z namenom, da se političnim silam, ustanovam in organizmom v pokrajinski skupnosti zagotovi možnost sprožene in konstruktivne primerjave, ki lahko kakovostno prispeva k reševanju problematike v zvezi z manjšino.“

Od tedanjega prvotnega načrta so medtem prešli na precej širšo osnovo, tako da se predvidena konferenca ne bo omejevala zgolj na položaj Slovencev v Furlaniji-Juljski krajini, ampak se bo njena tematika razširila na socialna, politična in moralna vprašanja najrazličnejših družbenih skupin, ki jih je mogoče označiti kot manjšine.

Da bo okvir te konference res širok in reprezentativen, kaže že dejstvo, da so na pripravljani sestanek povabili kakih 40 evropskih znanstvenikov, najvidnejših strokovnjakov za socialna, pravna in zgodovinska vprašanja.

perstavljal v prvi vrsti FPÖ, seveda marsikaj pojasni; ne more pa opravičiti „uspeha“ tega zoperstavljanja.

Nepredvideno se je na dnevnem redu seje pojavilo tudi poročilo o delu študijske komisije. Bilo je kratko in je pokazalo, da se je ta komisija pravzaprav bavila le z vprašanjem tako imenovanega ugotavljanja manjšine, pri čemer da gre za model nekega kvalificiranega ljudskega štetja. Predstavnika cerkve v komisiji (dr. Inzko in dr. Waldstein) sta se načelno izrekla proti vsakemu ugotavljanju. Zato bo študijska komisija o njenih predlogih še posebej razpravljala in šele potem zaključila svoje delo.

Po tem poročilu se je razvila daljša razprava o vprašanju ugotavljanja manjšine, ki pa — kakor že prej poročamo — ni privedla do nobenega rezultata. Medtem ko so predstavniki koroških Slovencev jasno in odločno povedali svoje stališče, na drugi strani nihče ni hotel dati nedvoumne odgovora, marveč je vse skupaj izzvenelo v nekem čudnem izmikavanju, kakor da bi prikrivali resnico, ki se je nihče ne upa oziroma noče povedati.

Ravno to sprenevedanje pa je tisto, kar po dosedanjih izkušnjah utrjuje mnenje, da v Avstriji v manjšinskem vprašanju očitno gre le za zavlačevanje, za odlaganje v nedogled. To pa pomeni, da manj iskrene pripravljenosti in dobre volje, da bi se reševanja te problematike lotili res z namenom in na način, ki bi pripeljal do zadovoljive rešitve.

Spričo takih izkušenj koroškim Slovincem pač nihče ne bo mogel zameriti, če bodo po kritični oceni dosedanjih pogovorov z vlado prisiljeni zastaviti vprašanje: Kako dolgo že mislijo na merodajnih mestih zlorabljalati našo potrpežljivost? Kajti skrajni čas je, da Avstrija pred vso svetovno javnostjo jasno dokaže, ali je pripravljena izpolniti svoje mednarodne obveznosti do manjšin, kakor to zahtevata črka in duh državne pogodbe. Tak dokaz pa se ne sme omejiti le na besede, marveč bodo prepričala le še dejanja!

Današnja stvarnost na Koroškem

žali vse žrtve, ki so jih narodi Evrope doprinesli v boju proti nacizmu

„Stojimo ob največjem partizanskem grobišču na Koroškem, kjer je pokopanih 83 partizanskih borcev, vojakov zavezniških sil, ki so padli v borbi proti Hitlerjevi Nemčiji v območju Svinje planine. V tem grobu ležijo borci slovenske, poljske, ruske, avstrijske, angleške, srbske in francoske narodnosti. Brez razlike jezika, stanu in prepričanja so darovali svoja mlada življenja za uničenje fašizma, najbolj barbarske oblike družbenega reda. Darovali so svoja življenja za demokracijo, za pravično in človeka vredno življenje v svobodi. Darovali so svoja življenja za velike človeške ideale: za mir, za odpravo sovraštva med narodi, za enakopravno življenje vseh ljudi. Darovali so svoja življenja tudi za to, da bi na tem koščku zemlje koroški Slovenci skupaj z nemško govorečimi sodeželani ustvarjali lepšo in srečnejšo bodočnost — sebi in svojim potomcem.“

Tako je poudaril predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper na žalni svečanosti, ki je bila na predvečer Dneva mrtvih ob partizanskem grobišču v Št. Rupertu pri Velikovcu. Po dolgoletnem zavlačevanju s strani bolj in tudi manj pristojnih mest je bilo grobišče končno res dostojno urejeno in za Dan mrtvih lepo okrašeno. Žalne svečanosti se je udeležilo lepo število ljudi, med njimi zlasti tudi nekdanji partizani ter žrtve fašističnega nasilja. Ob spomeniku padlim za svobodo v borbi proti fašizmu so položili vence predstavniki Zveze koroških partizanov, generalnega konzulata SFR Jugoslavije v Celovcu, Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, Zveze avstrijskih borcev odporiškega gibanja in žrtv fašizma (KZ-Verband) ter Zveze borcev NOV iz Dravograda.

V svojem govoru je predsednik ZKP dejal, da se človek upravičeno zgrozi, ko se zamisli v današnjo stvarnost na Koroškem. Nemški nacionalisti spet hujšajo človeka proti človeku, spet uprizarjajo pogoje proti Slovincem, kot jih je uprizarjal nemški nacizem med vojno. Surovo zlorabljajo tisto demokracijo, za katero so svobodoljubni narodi v drugi svetovni vojni žrtvovali toliko krvi.

„Spomnimo se,“ je naglasil, „kako so se avstrijski državniiki trudili na pariški konferenci, ko je šlo za vzpostavitev suverene avstrijske republike, da bi dokazali žrtve, ki jih je avstrijsko ljudstvo doprineslo v boju proti Hitlerjevi Nemčiji. Takrat so se spomnili tudi koroških Slovincem, spomnili tudi slovenskih partizanov, ki so se borili in padli v neenakem boju na avstrijskem ozemlju. Kako se more kaj takega tako hitro pozabiti! Kje je morala tistih avstrijskih državnikov, ki danes državno pogodbo negirajo, namesto da bi jo izpolnili! Za Hitlerja se ne čudimo, ko je dejal, da mu je mednarodna pogodba le krpa papirja. Čudimo pa se koroški Slovenci današnjim državniki, ki jim

je — kakor izgleda — tudi avstrijska državna pogodba le krpa papirja. Kajti drugače bi morali že pred dolgim časom izvesti člen 7, ne pa zavlačevati v nedogled izpolnitev pogodbe, ki jamči Avstriji suverenost.“

V svojem govoru se je predsednik Prušnik spomnil zločinov, ki so jih nacisti s svojimi domačimi pomočniki zagrešili nad koroškimi Slovinci. Posebej je omenil množično izselitev, 13 obglavljenih iz Sel in Železne Kaple, umor Peršmanove družine ter poboje pri Hohniku v Lepeni in pri Mahlarju v Belci. Dejal je, da ob grobu 83 padlih borcev za svobodo glasno postavljamo vprašanje, kje je človeška morala pri avstrijskih oblasteh, če je nekdo kaznovan samo zaradi

tega, ker zapiše, da je „Heimatsdienst rakasta tvorba na telesu Koroške“. To je očitno negiranje mednarodnega dokumenta, avstrijske državne pogodbe, po kateri bi morali delovanje Heimatsdiensta že davno prepovedati.

Morda mi bo kdo očital, da izkoristim žalno svečanost za politične namene, je ob koncu poudaril predsednik ZKP. „Toda spomin na tovariše, ki ležijo v tem množičnem grobu in s katerimi sem se boril na Svinji planini, mi to dovoljuje, kajti: današnja stvarnost na Koroškem žali žive in mrtve partizane. Današnja koroška stvarnost ne žali samo tistih 500 partizanov, ki počivajo v koroški zemlji, marveč žali vse žrtve, ki so jih narodi Evrope doprinesli v boju proti nacizmu. Predvsem pa naj bo ta žalna svečanost in naj bodo te besede namenjene kot svarilo današnji generaciji: Spomnimo se 53 milijonov človeških žrtv druge svetovne vojne, ki jo je sprožil Hitler z isto ideologijo, ki jo danes spet širi na Koroškem in v Avstriji. Zato na tem mestu zahtevamo prepoved delovanja nacionalističnih in neonacističnih sil — v imenu miru, za katerega so darovali svoja življenja tudi tovariši, ki počivajo tukaj.“

V današnjem odprtem svetu pomeni znanje jezikov velike vrednote

V Velikem Borištofu, enem izmed središč gradiščanskih Hrvatov, so prejšnji mesec v okviru posebne svečanosti odprli novo poslopje tamkajšnje osnovne šole. Otvoritvena slavnost, ki so se je udeležili visoki predstavniki deželnih oblasti, je potekala povsem v duhu enakopravnega uveljavljanja in upoštevanja dveh jezikov — nemškega in hrvaškega.

Šolarji, učitelji in zastopniki občine so dočakali častne goste pred zgradbo nove šole po stari hrvaški navadi s kruhom in vinom. Učenci so jih pozdravili v lepih narodnih nošah ter jim izročili cvetje. Svečani maši, pri kateri je kanonik Horvath naglasil, da „naša sedanost in pot v bodočnost ne smeta biti tožba nad preteklostjo, pač pa želja za napredkom“, je sledila otvoritvena slavnost, kjer so šolarji v nemškem in hrvaškem jeziku predvajali pester kulturno-prosvetni spored. Svečanost pa je dopolnil s svojim nastopom tudi domači moški pevski zbor, ki se je predstavil z izborom hrvaških pesmi.

Slavnostni govornik je bil vladni svetnik Zvonarič, ki je najprej v nemščini povedal, kako se je rodila ideja za gradnjo nove šole, nato pa je v hrvaščini prikazal pomen te šole za gradiščanske Hrvate. Poudaril je možnost gojenja materinskega jezika in tudi nacionalne zavesti. Nadalje je naglasil vrednote, ki jih ima znanje jezikov, predvsem znanje materinega hrvaškega jezika v današnjem odprtem svetu. Pri tem je opozoril, da daje šola, ki jo odpirajo, otrokom možnost, da se naučijo treh jezikov — hrvaškega, nemškega in madžarskega.

V imenu matičnega hrvaškega naroda je na slavnosti spregovoril predsednik komisije za zveze s tujino prof. Brabec iz Zagreba. Navzoče je pozdravil v imenu stare domovine ter izročil ravnatelju šole zbirko učil za fiziko, kemijo in biologijo.

Svečanost ob otvoritvi nove šole v Velikem Borištofu je bila zaključena s himno gradiščanskih Hrvatov.

Ena izmed najbolj diskriminatorskih in protislovenskih zahtev nemških nacionalistov na avstrijskem Koroškem, ki se v različnih oblikah pojavlja v koroškem javnem in političnem življenju že vrsto let, je prav gotovo zahteva po ugotavljanju manjšine. Že takoj po podpisu avstrijske državne pogodbe, ki je jasno in nesporno ovrgla ugotavljanje kot pogoj za uveljavljanje pozitivne manjšinske zaščite, so Slovincem nasprotni in nenaklonjeni krogi začeli zahtevati preštevovanje manjšine kot pogoj za uresničenje določil čl. 7 državne pogodbe.

Zahteva, ki je takoj po vojni niso mogli jasno in odločno postaviti — Avstrija namreč politično še ni stala na trdnih tleh — je po podpisu državne pogodbe in s tem po priznanju njene državne suverenosti postala „conditio sine qua non“ v manjšinski politiki nemških nacionalističnih strank. Čeprav je bila ta zahteva konstantna, pa vendarle lahko govorimo o dveh obdobjih, v katerih je bila zahteva po ugotavljanju pripadnikov slovenske narodnostne manjšine na Koroškem še posebej poudarjena. Nemški nacionalisti, ki so poprej dosegli ukinitve odredbe o obveznem dvojezičnem šolstvu na slovenskem in mešanem področju Koroške iz leta 1945, so to zahtevo odločno postavili pri sprejemanju dveh tako imenovanih manjšinskih zakonov.

V letih 1958 in 1959 sta bila namreč sprejeta znana zakona o uporabi slovenskega jezika: pred sodišči na Koroškem (sodni zakon) in o prijavljanju šoloobvez-

nih otrok k slovenskemu pouku v osnovnih šolah (šolski zakon). Oba zakona so koroški Slovenci že velikokrat obsodili, saj sta oba izrazito manjšini nenaklonjena, dala pa bi se govoriti celo o njuni protistanosti. In vendar je nemškim nacionalističnim krogom uspelo v zakona vrniti tudi postavko, da je za izvajanje obeh potrebno najprej ugotoviti številčno stanje slovenske manjšine. To je seveda, kot tudi zakona v celoti, proti črki državne pogodbe in kar je še važnejše, proti duhu dokumenta, ki je

na in nerazdeljena), toliko časa tudi koroški Slovenci pred sodišči ne bodo mogli govoriti slovensko (ali pa bo to zvezano z velikimi težavami in stroški), pa tudi svoje otroke bodo morali posebej prijavljati k pouku v materinem jeziku.

Po tej „zmagi“ nemških nacionalistov in po prodoru zahteve po ugotavljanju manjšine v avstrijsko zakonodajo in uradno politiko je postala zahteva za nekaj časa manj aktualna. Kot ena izmed vodilnih zahtev pa se je spet po-

„družinskega jezika“ prebivalstva na Koroškem.

Zato je predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter skupini jugoslovanskih novinarjev v Veselah pred kratkim dejal:

„Smo pred najtežjo preizkušnjo v zgodovini koroških Slovincem. Nemške nacionalistične sile so že po podpisu državne pogodbe leta 1957 zahtevale kot pogoj za rešitev 7. člena avstrijske državne pogodbe — ugotavljanje manjšine. To je ultimatum, ki ga pa koroški Slovenci ne sprejememo. Vse kaže, da so se sedaj vse avstrijske stranke razen KP odločile za tak način reševanja 7. člena. Najprej želijo prečeti koroške Slovence. To je nesprejemljiva rešitev; proti njej se bomo borili z vsemi močmi.“

Če bo to zahteva in pogoj za nadaljnji obstoj kontaktnega komiteja zvezne vlade, bo 6. novembra konec njegovega delovanja. To izjavljam v imenu vseh koroških Slovincem.

Sprejete take zahteve bi bila dokončna likvidacija slovenskega življa na Koroškem. Če se bo pojavila zahteva po preštevovanju slovenske manjšine na Koroškem, bomo poskerbeli za internacionalizacijo celotnega vprašanja. Pri tem nas bo matična država Jugoslavija podprla. Razen tega bomo še bolj mobilizirali avstrijske demokratične sile, obrnili se bomo tudi na mednarodno manjšinsko organizacijo, ki nas bo prav gotovo podprla pri naši odločitvi.“

Izjavi dr. Zwitter na kaj dodati.

Vinko Bivic

(Delo, Ljubljana, 4. 11. 1973)

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ. — Pred dnevi je dopotoval na Dunaj novoimenovani jugoslovanski veleposlanik v Avstriji inž. Gustav Vlahov. Pred odhodom na novo službeno mesto je veleposlanik Vlahov obiskal tudi SR Slovenijo, kjer se je pogovarjal z najvišjimi političnimi predstavniki na čelu s predsednikom republiške skupščine Sergejem Kraigherjem. V republiški skupščini je imel veleposlanik Vlahov daljši razgovor tudi s predsednikom skupščinske komisije za vprašanja mednarodnih odnosov Edom Brajnikom in člani komisije ter predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Na inštitutu za narodnostna vprašanja pa je veleposlanik Vlahov z direktorjem inštituta Dragom Druskovičem, direktorjem geografskega inštituta pri filozofski fakulteti ljubljanske univerze prof. dr. Vladimirjem Klemenčičem in znanstvenimi sodelavci inštituta razpravljaj o manjšinski politiki ter o slovenski in hrvaški manjšini v Avstriji.

NAIROBI. — Vztrajanje Izraela na zasedenih arabskih ozemljih je zlasti tudi med afriškimi državami privedlo do občutnega poslabšanja odnosov do Izraela. Izmed 41 neodvisnih afriških držav ima redne odnose z Izraelom le še šest, medtem ko so vse druge prekinile odnose zato, ker Izrael ne čez zapusti zasedenega arabskega ozemlja. Politični opazovalci menijo, da črna celina še nikdar ni bila bolj enotna in da Izrael vse od svoje ustanovitve ni doživel hujšega političnega poraza.

VARŠAVA. — Povsem je treba uresničiti pogodbo med Zvezno republiko Nemčijo in Poljsko iz decembra 1970. leta ter ji dati tudi čimbolj določno vsebino. Tako je bilo rečeno za „okroglo mizo“, za katero je tri dni okrog 50 družbenih in političnih delavcev obeh držav razpravljalo o tem, kako izboljšati sodelovanje med obema državama. Prihodnje leto bo na predlog nemške strani tak pogovor v Bonnu.

BEOGRAD. — Pod pokroviteljstvom predsednika SFRJ maršala Tita so s svečano akademijo v Jajcu proslavili 30-letnico ustanovitve in delovanja telegrafске agencije Nova Jugoslavija (Tanjug). Svečanosti so se udeležili visoki predstavniki vseh republik in pokrajin, v imenu pokrovitelja pa je spregovoril predsednik zveznega izvršnega sveta Džemal Bijedič. V svojem govoru je predsednik Bijedič med drugim poudaril, da je treba v sredstvih obveščanja še naprej odpravljati pojave ali poskuse manipuliranja ali zapiranja vase, kar neogibno vodi k odtujevanju od družbe, pa tudi k zoperstavljanju družbi. O razvoju Tanjuga v minulih tridesetih letih je na svečanosti govoril sedanjí direktor Pero Ivačić.

KUVAJT. — Arabske dežele, ki so hkrati tudi najpomembnejši proizvajalec in izvoznik nafte, so se sporazumele, da bodo tudi ta svoj položaj izkoristile kot „orožje“ proti vsem tistim državam, ki podpirajo Izrael neposredno ali posredno. Na posvetovanju v Kuvajtu so se sporazumele, da bodo proizvodnja nafte zmanjšale skupno za 25 % v primerjavi s proizvodnjo pred oktoberskim izbruhom vojne na Bližnjem vzhodu, za nadaljnjih 5 % pa bo proizvodnja zmanjšana letos decembra. Poleg tega bo ostal v veljavi sedanji embargo za dobavo nafte Ameriki in Nizozemski, ki sta podpirali napadalno politiko Izraela oz. se solidarizirali z njo. Zaradi teh ukrepov so posameznih zahodnoevropskih državah že začeli varčevati za nafto in njenimi izdelki. Vsem prijateljskim deželam pa so arabske dežele zagotovile, da bodo še naprej dobivale toliko nafte, kolikor so jo povprečno uvažale v prvih devetih mesecih tega leta.

RIM. — Italijanska vlada je pred nedavnim sprejela predlog skupine komunističnih senatorjev, ki predvideva ustanovitev televizijskih oddaj v slovenščini na področju dežele Furlanije-Juljske krajine. Senatorji so predlagali, naj se vlada obveže, da bo v najkrajšem času predložila stvaren načrt za ustrezno količino slovenskih televizijskih oddaj v okviru postaje „Trst A“. Te oddaje naj po predlogu senatorjev „izražajo kulturno višino zainteresirane narodne skupnosti“. V ta namen naj bi vsebino oddaj nadzoroval organ, v katerem naj bodo Slovenci: člani nadzornega odbora pa bi imenovali deželni svet in druge krajevne uprave.

WASHINGTON. — V zvezi z vojno na Bližnjem vzhodu je prišlo do resnih nesoglasij tudi med Ameriko in njenimi zavezniki v Evropi. To velja še posebej za Zvezno republiko Nemčijo, ki je Ameriki povedala nadaljnje pošiljanje vojaške pomoči Izraelu iz ameriških oporišč na zahodnonemškem ozemlju. Da so ta nesoglasja precej resna, kaže tudi izjava, ki jo je ameriški obrambni minister Schlesinger podal pred odhodom na sestanek Atlantskega pakta v Haagu. Na podlagi te izjave je namreč mogoče sklepati, da ameriško-zahodnonemških navzkrižij še vedno niso odpravili.

Velike sanje malega človeka

Knjiga **VELIKE SANJE MALEGA ČLOVEKA** je prerez skozi več kot dvajsetletno udejstvovanje v prozi. Da so taki poizkusi zbrani v priročni zbirki, naj bi utemeljevala nekaka rdeča nit, ki se ovija okoli skupne tematike: mali človek! Mali človek v svoji pomilovanja vredni usodi, mali človek v svoji zabitosti, v svoji nevednosti, v svoji nestalnosti, v svoji nemajhnosti nesreči.

Morda lahko rečem, da je težava s tem „malim človekom“ prav tukaj na Koroškem nerazrešljiva. Za marksisterega tukajšnjega rojaka je gledanje na življenje z vidika takega malega človeka tipična poteza, je skorajda nekaj življenjski, če že ne svetovni nazor. Kaj čuda, ko je Slovencu na Koroškem skozi stoletja, da skozi tisočletje, vsiljena od vladajoče nemške oblasti (ki jo nekateri imenujejo celo „kultura“) podrejena vloga, podrejena in odvisna v gospodarskem, verskem, političnem, upravnem, šolskem in občečloveškem pogledu, če vzamemo današnje koroške razmere za vzor, se v njem ogleduje naš človek kot trpin. Zato rezultati takih neveselih zgodovinskih dogodkov! Ko pa vendar javnost in svet nista slepa za tako stanje? Kakor da se nihče ne zavzema za rešitev problema, ki nastane ob razvoju skozi tako dolga zgodovinska obdobja? Do takega razvoja pripelje razmerje med vladajočo večino in odvisno manjšino. Človek posameznik pa stremi po napredovanju, enakopravnosti, priznanju in samouveljavljanju. Zato pride do absurda, da slovenski Korošec prerad opušča svoje, posnema tuje — ker je pač večinsko — in v skrajnih primerih postaja celo nasprotnik vsega, kar je v zvezi z njegovim izvorom.

Lahko pa nastane tudi tip malega človeka, ki z bojaznijo varuje svoje, se zapira navzven, ali pa v gotovih skrajnih trenutkih presega sebe s „pogumom obupajočega“. Takrat je velik. In hitro zraste v skupno zavest, da je sloga samih malih ljudi kar velika moč! Taki zgodovinski trenutki so bili boji proti Turkom in so bili kmečki upori. Takšen je bil odpor proti nacizmu v pretekli vojni. Izpoved tistega Malčka, še dandanes na Koroškem živečega malega človeka, je lahko torej tudi skupna moč vseh malih ljudi, ki se bojujejo za pravico na svetu in za obstoj vsakega naroda.

Valentin Polanšek o svoji najnovejši knjigi „Velike sanje malega človeka“, ki je izšla pri mariborski založbi Obzorja. Knjigo dobite v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu (Wulfengasse); cena 77 šilingov.

Nov poziv Avstriji naj izpolni svoje mednarodne obveznosti

V prilogi vam pošiljamo „Odprto pismo o neizpolnjenem arhivskem sporazumu med Jugoslavijo in Avstrijo“, izdano ob 50-letnici podpisa. Pričakujemo, da ga boste tolmačili svoji vladi kot protest jugoslovanskih arhivarjev, zgodovinarjev, univerzitetnih profesorjev in študentov pa tudi vse kulturne javnosti narodov in narodnosti Jugoslavije proti zavlačevanju izpolnitve arhivskega sporazuma iz leta 1923, potrjenega s protokolom leta 1958, ter kot zahtevo, da se nemudoma začne izpolnjevati določila omenjenih mednarodnopravno veljavnih sporazumov.

Tako je poudaril predsednik Arhivskega društva Slovenije v sprememnem pismu, s katerim je poslal avstrijskemu veleposlaniku v Beogradu novo zahtevo jugoslovanskih arhivarjev in zgodovinarjev po končnem izpolnjevanju mednarodnih obveznosti, ki jih je prevzela Avstrija že leta 1923, pa to izpolnitev vse do danes neodgovorno in z očitnimi protijugoslovanskimi nameni zavlačuje v nedogled. V svojem pismu je izrazil pričakovanje, da bo avstrijska vlada naposled doumela, da je korektno izpolnjevanje mednarodnih sporazumov pogoj za dobre odnose med narodi sosednjih držav.

Pri tem gre — kakor smo v našem

listu že obširno poročali — za spoznanje, po katerih je Avstrija dolžna izročiti Jugoslaviji vrsto arhivskega gradiva, ki je v času stare avstrijske monarhije nastalo na sedanjem jugoslovanskem ozemlju, poleg tega pa še arhivske enote in kulturne vrednote, ki so jih med nemško zasedbo 1941—45 naropali v Jugoslaviji in so potem ostale v Avstriji. Čeprav je Jugoslavija izročitev tega gradiva vedno spet zahtevala in je bilo o tem govora tudi pri vseh obiskih vodilnih državnikov obeh držav, Avstrija svojih obveznosti ni izpolnila oz. pri konkretnih pogajanjih o tem sploh ni hotela slišati. Nasprotno: avstrijski tisk je upravičene in mednarodnopravno utemeljene zahteve Jugoslavije označil kot „napad“ na Avstrijo!

Ob letošnji petdesetletnici tega očitnega neizpolnjevanja in negiranja mednarodnih obveznosti so jugoslovanski arhivarji in zgodovinarji poslali Avstriji novo zahtevo po končnem spoštovanju tozadevnih sporazumov. Hkrati pa so z odnosom, ki ga kaže Avstrija do mednarodnih obveznosti, seznanili tudi mednarodno javnost. Odprto pismo o neizpolnjevanju arhivskega sporazuma so namreč poslali tudi mednarodnemu arhivskemu svetu v Parizu.

Prispevek slovenskih znanstvenikov k širši evropski kulturi

„Verjetno bo za vsakogar presenetljiva ugotovitev, da je imela dunajska univerza v preteklosti kar 32 rektorjev, po rodu iz sedanje Slovenije, ali da bi v času od 12. do 19. stoletja lahko našli v Evropi kar 35 znamenitih astronomov slovenskega pokolenja.“ Tako zameniti astronomov slovenskega pokolenja. Tako zameniti Bogdan Pogačnik v ljubljanskem Delu svoje poročilo o predavanju, ki ga je imel univerzitetni profesor dr. Vladimir Murko pod naslovom „Prispevek starejših slovenskih znanstvenikov k širši evropski kulturi“ v Društvu slovenskih pisateljev.

Iz tega poročila nadalje povzemamo, da smo Slovenci imeli eno prvih akademij in prvih filharmonij v Evropi. Poleg obeh še splošno priznanih znanstvenih velikánov v preteklosti — matematika Jurija Vege in fizika Jožefa Stefana (ki je bil naš ožji koroški rojak — op. ured.), je dr. Murko izbrskal iz pozabe zgodovine še celo vrsto drugih slovenskih imen, ki so s svojim genijem prispevale h kulturni zgodovini Evrope.

Tako je slovenski Žiga Popovič iz Arclina Nemce po Avstriji prave nemščine učil; Slovenci smo že pred Keplerjem imeli štiri slovite astronome; Bernard Pergler iz Ščavnice je bil utemeljitelj najboljše metode za

poučevanje latinščine v stari Avstriji in njegova latinska slovnica, ki je doživela 30 izdaj, je bila poleg biblije najbolj razširjena knjiga; Kopernikov sodobnik Perlah iz Svečine pri Mariboru je 80 let pred Galilejem izumil potrebne astronomske daljnogleda. Od Hermana s Koroškega, ki so ga v začetku tudi Dalmatince imenovali in ki je bil vsestranski astronom in učenjak v 12. stoletju, pa do najnovejšega slovenjegraškega rojaka Hermana Potočnika, ki je Wernerju von Braunu pomagal pri konstrukciji ameriške vesoljske ladje, je skoraj sklenjena veriga.

Pri proučevanju slovenske znanstvene zgodovine je dr. Murko izkoristil razne vire, od Valvazorja do dr. Simonitija in raznih zbornikov, iskal pa je tudi neposredno po arhivih in knjižnicah doma in po svetu. Pri tem je šel pogumno preko čisto preveč ozkih stališč pozitivistične smeri, tako da je vključil v svoj okvir tudi učenjake, Slovence po rojstvu, ki pa so sicer pisali v takrat širše veljavnih jezikih: latinščini, nemščini ali italijanščini. V vseh deželah namreč, od nekdanje Avstrije, preko Nemčije, Italije do Švice, Francije in Španije in še katere, je bila prisotna tudi ustvarjalnost znanstvenikov, doma s slovenske zemlje.

AVSTRIJSKA SINODA O MANJŠINAH:

Pri zaščiti manjšin

GRE ZA PRAVICE IN NE ZA MILOŠČINE

Ob koncu prejšnjega meseca je na Dunaju zasedala vseavstrijska sinoda, ki se je med drugim bavila tudi z manjšinsko problematiko. Vprašanja etničnih manjšin so bila obravnavana v razpravi o sinodalni predlogi „Cerkev v sodobni družbi“ ter so o teh vprašanjih spregovorili številni sinodali.

Posebej z današnjim položajem koroških Slovencev sta na zasedanju govorila dr. Valentin Inzko in župnik Avgustin Cebul, ki sta se zavzela za pravično ureditev vprašanj etničnih manjšin. Priказan je bil narodnostni spor na Koroškem, ki se je zlasti zaostрил po lanskoletnih napadih na dvojezične napise, ima pa mnogo globlje vzroke: po eni strani v dejstvu, ker Avstrija ni uresničila obljub iz leta 1920 niti ni izpolnila svojih obveznosti iz državne pogodbe, po drugi strani pa določeni krogi s svojo zahtevo po ugotavljanju manjšine sploh osporavajo obstoj Slovencev na Koroškem. V zvezi s položajem na Koroškem je bila z veliko večino sprejeta tudi posebna resolucija, ki se nanaša na medsebojne odnose obeh narodov v deželi ter se zavzema za pravično izpolnitev obveznosti iz državne pogodbe.

Posamezni govorniki so v razpravi o manjšinski problematiki med drugim poudarili, da ima vsaka manjšina pravico do obstoja in se je zato treba izogibati vsemu, kar bi ustvarjalo v očeh manjšine videz, da je odvisna od miloščine večine. Kajti pri vprašanju zaščite gre za pravice in ne za miloščine.

Tako bo s svojevrstnim primerom neizpolnjevanja prevzetih obveznosti Avstrije seznanjena tudi široka svetovna znanost in sploh svetovna javnost, ki bo — kakor na primeru neizpolnjevanja državne pogodbe in zlasti njenih manjšinskih določil — le še bolj utrjena v prepričanju, da Avstrija zdaleka ni tako solidna pravna država, za kakršno se ima.

Tržaški Slovenci

SE BORILJO ZA VIŠJE ŠOLSTVO

Slovenska kulturno-gospodarska zveza v Trstu je kot osrednja organizacija slovenske narodnostne skupnosti v Italiji znova opozorila na nezadovoljiv položaj slovenskega strokovnega in višjega šolstva ter zahtevala, da pristojne oblasti končno izpolnijo svoje tozadevne obljube.

Zlasti gre za slovensko industrijsko in obrtniško šolo v Trstu, ki je bila formalno ustanovljena leta 1970, vendar takrat priključena sorodni italijanski šoli, z obljubo, da bo v dveh ali treh letih postala samostojna. To se vse do danes ni zgodilo. Nasprotno grozi nevarnost, da boša na italijanski šoli ukinjena najvišja razreda, kar bi seveda prizadelo tudi slovensko šolo.

Slovenska narodnostna skupnost zato zdaj zahteva od oblasti nujne ukrepe, da bi čim prej prišlo do obljubljenega samostojnosti in razširitve slovenske industrijske strokovne šole, kateri je treba dodeliti primerne prostore in učne pripomočke.

V slovensko industrijsko in obrtniško šolo v Trstu je letos vpisanih skupno 44 dijakov. Ker šola nima lastnega poslopja, mora prostore deliti s slovensko srednjo šolo, kar seveda bremeni obe učni ustanovi.

STONE SVETINA

202

UKANA

TRETJA KNJIGA

Globoko presunjeni so zapustili krvavi mejnik, kjer so slovenski delavec, kmet in inteligent z orožjem v roki zasukali krmilo ladje v svojo smer ter iz mirnih, smrdljivih voda zapluli v vihar.

Šli so po stezi, kjer se je nekoč iz goreče vasi umikal Cankarjev bataljon z ženami, otroki in starci na Jelovico, v prostranstvo gozdov. Šli so mimo Mošenijske planine, kjer je tik ob gozdu, ob podrtinah požganih ruševin samevalo štirinajst grobov, ozaljšanih s suhim jesenskim cvetjem. Obstali so in se odkrili spominu tistih, ki so se, obkoljeni od nemških smučarjev, prebijali skozi točo krogel in dva metra visok sneg v gozd. Spomnili so se žalosti Bička, ki je v tej goreči koči izpolnil zadnjo željo svojemu smrtno ranjenemu bratu: ustrelil ga je, ko so nemški smučarji že stiskali obroč okrog kočice in so ga obsipavale iveri preluknjanih brun...

„Kaj je ostalo za njima?“ je pomislil Blisk. „Ime skale, osamelca, ki se dviga nad Dražgošami. Večni spomin zamcem, kako se neka volja ni pokorila ne strahu ne premoči ne smrti.“

Molče so stopali skozi svečano tišino samotnega gozda. Med vrhovi nebotičnih smrek se je včasih pokazalo nebo z oblaki, ki so se pomikali na zahod.

Ne Blisk ne Tonček se nista bala presenečenja na Jelovici. Predvidevala sta ga na Pokljuki. Vtem ko so bili

Nemci na Jelovici včasih tudi poraženi, so na Pokljuki zmagovali. Preveč je bila dostopna in poznana.

Sredi Jelovice jih je čakal Nestor. Kakor njim tudi njemu ni bilo všeč, da prirejajo zborovanje tako blizu kraja tragedije nesrečnega Drenovega bataljona. Povsod tam okoli je bil nemškim policistom gozd prav tako poznan kakor njim. Toda niso se marali vlikati v zadeve višjih. Napravili so vse, da ne bi prišlo do presenečenja.

Naslednji dan so proti jutru prešli tudi dokaj nevarno Bohinjsko kotlino z reko, cesto in železnico ter sredi dne prispeli na Gorjuše.

Vas je ležala pod poključkim robom, razpostavljena po širokih planjavah, kjer so v stoletjih ljudje krčili gozd, napravili njive in senožeti. Bila je polna partizanov in aktivistov iz gornjega gorenjskega kota, ki so mimo nemških zased prihiteli na veliki zbor.

Nestor, Blisk in Tonček, so zaskrbljeno spremljali vso to pestro družino, v kateri so slutili Wolfve tipalke. Vsi ljudje, ki so še kar prihajali iz različnih koncev, so vlekli „rep za seboj“, kot je dejal Nestor. Menil je, da množica kar izziva zasledovalce. No, tudi na to so bili pripravljeni. Od policijskih kasarn in vse po obrobju nad vasi so bedeli izvidniki in zasede odreda. Toda prostor je bil preobširen, da bi ga lahko uspešno zavarovali.

Miha je s svojim osebnim spremstvom, sekretarjem PK Osolnikom ter sekretarjem okrajnega komiteja Alešem, ki je poleti reševal Prešernovo brigado iz jeseniškega kotla, nastanil v domačiji na robu vasi. Gospodinja jim je skuhala veliko skledo ajdovih žgancev, zabeljenih z zaseko. Na mizo jim je postavila še skledo zavretega mleka in jim razdelila žlice. Hvalili so njo in okusno jed in zvonili z žlicami kot družina po trudapolnem dnevu. Pogovarjali so se o vsem, le o Nemcih ne, da si ne bi pokvarili teka. Vedeli

so, da policijski poveljniki prav ta čas večerjajo — samo dobri dve uri hoda stran, v hotelih ob jezeru...

Ze pred večerjo so napravili popis vseh delegatov in jih razdelili po skupinah. Dodelili so jim vodje. Vsem je bilo sporočeno, da bodo spali po skednjih in po hišah. Prepovedano jim je bilo oddaljevati se od vasi, ker da bodo zasede streljale na vsakogar.

Na vas je legla noč. Ko se je izza gora dvignil škrip, je večina delegatov pospala po hlevih in skednjih. Nekateri pa so se ob kapljici žganja ali klobasi pogovarjali z domačini. Kmetje so bili v skrbeh, kaj bo, če pridejo Nemci. V vasi ni bilo izdajalca, vsaj tako so mislili. Obadove so že gulile lisice in kavke, prav tako ženo gozdarja Hanzlovskega, ki je hodila vohunit. Bili pa so se njega. Ta bi znal pripeljati Nemce, kot jih je že bil pripeljal na Lipanico in na Brjanco v prvi zimi upora in je bil kriv mnogih žrtev. Vojna je v ljudeh izostrila nezaupanje. Blisk je obiskal nekatere družine, toda nezaupanje se ni pleglo. Vaščani so slutili, da naslednji dan Nemci lahko udarijo, saj se toliko partizanov ni še nikoli zbralo v vasi.

4

Ob eni po polnoči so se v hotelih na obali jele prižigati luči in zaleskalo se je valovje jezera, ki ga je vznemiril južni veter. Med jesenskim pišem so zacvilile zavore avtomobilov.

V sobi majorja Wolfa se je skupina oficirjev sklanjala nad specialko, v kateri so bile z rdečimi puščicami vrisane smeri kolon enot, za katere je poveljujoči policijski podpolkovnik tolmačil zadnje naloge, ki so bile pravzaprav zamisli majorja Wolfa.

Major Wolf se je ves naježen sprehajal po sobi in vlekel cigaro.

Prosvetno delo v Bilčovsu

Slovenski študentje z Dunaja so po našem mnenju izbrali nekoliko neugoden dan, ko so v ponedeljek 22. oktobra prišli k nam, da nam na našem društvenem odru predstavijo „Ekstremista Matijo Gubca“. Vendar je bila naša bojazen neupravičena, ker se je povabilu na igro odzalo razveseljivo veliko gledalcev, tako da je bila dvorana polna.

Naši študentje so Matijo Gubca dejansko znali prikazati kot odločnega voditelja, ki je pred stoletji klical tedanje kmete, da se uprejo fevdalni gospodi, ki jih je z vedno novimi zahtevami izmagovala in jim teptala stare pravice. Upri so se slovenski in hrvaški kmetje, ponekod pa tudi nemški rudarji. Vsi so imeli skupnega sovražnika fevdalca. Kmetom oziroma tlačanom ni bilo usojeno, da bi zmagali. Izdajstvo in boljše orožje je slavilo zmago, toda uporni duh ni bil strl, tlel je naprej do današnjih dni.

Na naši zemlji se priklisk na domače slovensko govoreče ljudi vedno bolj stopnjuje in meji že na zahteve, da zapustimo domove, kot se je to godilo že svojčas s pozivom: Verschwindet! Hier ist Kärnten! To je torej tisto „prijateljstvo“, o katerem govorijo naši nasprotniki, ko

hinavsko zatrjujejo, da nam hočejo dati vse, seveda kar je njim po volji, in da nimajo nič proti našim pravicam, samo zahtevali jih ne smemo. Takšna je današnja pravičnost na Koroškem. Le vkup uboga gmajna! To je bil klic davnega upora in ta klic je ponovno zadonel 25. oktobra letos od „Šmohorja do Žvabeka in odjeknil v naši večtiso-

čeri množici na ulicah Celovca: Člen 7 naša pravica! Kar je avstrijska vlada leta 1955 sprejela in podpisala, to zahtevamo, da se izpolni. Kdo si lasti pravico, da prelomi ali zavrže ali zmaliči to, kar je bilo sprejeto v našo zaščito?!

Zahvala velja našim študentom, da so v nas spodbudili odločnost in borbenost Matije Gubca.

Tri dni po uspeli demonstraciji v Celovcu pa so nas na povabilo domačega prosvetnega društva „Bilka“ obiskali igralci amaterskega gledališča iz Tržiča. V Miklavževi dvorani so uprizorili zabavno igro „Presenečenje“. V tej igri so se kar naprej vrstila presenečenja, tako da se je občinstvo na račun letih pošteno nasmejalo. Tržiški igralci so zaigrali tako dovršeno, da zaslužijo vse priznanje. V igri nastopa tudi več starejših ljudi, katerih vloge so dejansko igrane starejše osebe, nekatere že nad 70 let. Nastop teh starejših ljubiteljev odrskih desk je bil tako dovršen in dinamičen, da gledalci skoro niso mogli verjeti, da je to sploh mogoče. Tržičanom smo iz srca hvaležni za to doživetje. Tudi nastopi mlajših igralcev so nas zelo navdušili, posebno pevski vložki, pri katerih so se izkazali krasni glasovi in dovršenost petja, katerega se ne bi mogli nikoli naveličati. Po igri so se Tržiški gostje skupno z domačimi pevci povsneli, tako da je ob prepevanju slovenskih pesmi kar prehitro minil čas, ko je bilo treba jemati slovo. Žal so nas gostje morali kmalu zapustiti, ker so imeli še nastop v bližnjem Št. Jakobu v Rožu.

Povabilu našega društva, da naj kmalu zopet pridejo med nas, so pritrdili. Sedaj samo upamo, da bodo naši želji kmalu tudi ustregli.

Kernjakova pesem danes v Kranju

Zveza kulturno-prosvetnih organizacij občine Kranj bo danes zvečer ob 19.30 uri v zgornji dvorani Delavskega doma priredila koncert Kernjakovih in drugih koroških pesmi.

Program bodo izvajali: vokalni oktet „Bratje Pirnat“ iz Jarš, moški pevski zbor „Iskra“ pod vodstvom dirigenta Janeza Močilnika in moški pevski zbor „Davorin Jenko“ iz Cerkelj pod vodstvom Milka Škoberne.

Najboljši zbori Kranja in okolice bodo današnji večer posvetili priljubljeni koroški pesmi in znanemu koroškemu skladatelju slovenskih pesmi Pavliju Kernjaku, ki bo osebno prisostvoval koncertu in mu tako dal posebno obeležje.

Nazadovanje v tujem prometu

V minulem mesecu septembru je koroški tujski promet v primerjavi z lanskeletnim pokazal nazadovanje števila prenočnin za 13,8 odstotka. V lanskem septembru je bilo število nočnin za 214.821 višje od letošnjega. Letošnje tujsko-prometno leto — od novembra 1972 do septembra 1973 — je v primerjavi z lanskeletnim 1971-72 glede prenočnin slabše za 4,8 odstotka.

Nazadovanje tujkega prometa gre v glavnem na račun tujih gostov (—15,9 odstotka), zlasti pa na račun gostov iz Zvezne republike Nemčije (—16,2 odstotka). Med tujci so beležili manj nočitev tudi gostje iz Anglije, Združenih držav Amerike in Jugoslavije, kar pa ni bistvenega pomena pri splošnem nazadovanju turizma. Pritok tujih gostov pa je bil letos zabeležen iz Švice, Švedske in Francije.

Medtem ko letos v Avstriji nismo imeli zaželenih uspehov v turizmu, so v Jugoslaviji beležili kar za 24 odstotkov več nočnin tujih gostov in za 30 odstotkov več deviznega priliva kot lansko leto. Vzroke za nazadovanje tujkega prometa v Avstriji je treba iskati v druginji naših go-

stinskih obratov, ki so zaradi novo vpeljanega davka na večjo vrednost preveč nategnili cene, tako da sta Jugoslavija kot Italija glede cen ugodnejši.

Turistični izvedenci iščejo pot iz te zagate in ugotavljajo, da je možno ustaviti nazadovanje turizma v glavnem s tem, da v prihodnjem letu gostinski obrati ne bodo več dvigali cen.

Mladi rod spet izšel

Te dni je izšla nova številka Mladega roda za meseca november in december 1973. Šolski list za koroško mladino Mladi rod je spet opremljen z večbarvnim ovitkom, ki ga tokrat krasi reprodukcija Bergove slike „Jokajoča“. Poleg omenjene naslovne slike vsebuje Mladi rod tudi med besedili številne ilustracije, ki jih je tokrat prispevala Jelka Reichman.

Tudi pri tej številki Mladega roda posebno razveseli sodelovanje domačih avtorjev-učiteljev in šolarjev, ki si skupno prizadevajo, da bi bil list čimbolj privlačen in poučen za mladino, pa tudi za odrasle. Prav tako pa predstavlja tudi celo vrsto priznanih slovenskih pesnikov in pisateljev, med njimi priljubljenega pisatelja Frana Saleškega Finžgarja z odlomkom iz znanega romana „Pod svobodnim soncem“. Poleg drugih zanimivih prispevkov vsebuje list tudi opis o preteklosti cerkve Marije na Pesku v Podjuni.

Mladi rod je vključen v akcijo brezplačnih šolskih knjig, sicer pa stane posamezna številka 8 šilingov. Kdor se zanima za list, ga lahko naroči na naslov: Mladi rod, 9021 Klagenfurt - Celovec, poštni predal 45.

Širi se krog ljudi ki izražajo solidarnost s koroškimi Slovenci

Tudi znani koroški lirik Willi Rudnigger podpira cilje Solidarnostnega komiteja za pravice koroških Slovencev.

V pismeni izjavi Solidarnostnemu komiteju je Willi Rudnigger med drugim povedal, da sicer osebno odklanja vsakršno politično opredelitev, vendar pa se tembolj zavzema za to, da bi vsi njegovi sodeželani bili srečni in zadovoljni v koroški domovini. „Sem proti sovražnostim ob mejah, še bolj pa med sodeželanji. Najbolj gnusno pa je sovražstvo, ki ga nekateri gojijo proti manjšini.“

Glede dvojezičnih krajevnih napisov je Rudnigger izjavil, da se Koroška ne bi smela tako „pobalinsko frmasto“ upirati obveznosti Avstrije, kajti gre za obveznost, ki jo je treba uresničiti. Z namestitvijo dvojezičnih krajevnih napisov bo izpolnjen del določil državne pogodbe, s katero je Avstrija dobila svobodo in samostojnost. „Manjšina ne zahteva nič novega in nemogočega, da bi s tem šokirala večino, temveč zahteva samo, da bi Avstrija uresničila to, za kar se je pred leti obvezala.“ Smešno in celo neumno je primerjati leta 1972-73 z leti 1919-20.

Zaključno pa je še izjavil, da odklanja patriotizem, ki se manifestira v „koroškem gvanu“ in zato tudi nikakor neče biti model za razkazovanje „domovinske mode“.

Čudovit izlet naših planincev

Minulo nedeljo se je 23 naših planincev povzpelo na 1672 metrov visoki Ratitovec nad Selško dolino v Sloveniji. Pot jih je vodila z avtomobili preko Ljubelja, Kranja in Škofje Loke v Selško dolino do Zelezničkov. Vožnja po lepi asfaltni cesti skozi to ozko gorsko dolino, prijazne vasice in naselja je bila užitek zase. Najvažnejši kraj te doline so Zeleznički. To naselje so ustanovili furlanski fužinarji, ki jih je v 14. stoletju poklical freisinski škof, da so talili rudo z Jelovce ter izkoriščali vodno moč reke Sore in oglje iz bližnjih gozdov pri kovanju žebeljev. Leta 1901 je ugasnil plavž in Zeleznički s bili prepuščeni životarjenju. Danes so spet pomemben industrijski kraj.

V Zelezničkih so naši planinci zapustili gladko asfaltno cesto ter se po ozki makadamki začeli vzpenjati proti prijazni gorski vasi Prtovč, ki leži nad tisoč metrov visoko. To vasico so nemški fašisti v zadnji vojni na pol požgali. Kraj je pod nemško okupacijo zelo trpel, o tem priča spomenik žrtvam za svobodo. V Prtovču se neha cesta. Kolona naših planincev se je začela vzpenjati proti Ratitovcu, ki je z južne strani in v zgornjem delu zelo skalovit in spominja na južnotirolske Dolomite. Pot skozi gozd in pozneje preko strmih travnatih vesin je lepo speljana in markirana. Ko so naši planinci dosegli vrhni rob in se je svet nekoliko odprl, še niso vedeli, kje je vrh in težko pričakovana planinska postojanka. Šele po nekaj minutah hoje po planinskem svetu se je za robom odprl čudovit pogled na Ratitovec in niže stoječo planinsko kočjo — koroški planinci so bili na cilju.

Ker je bilo ob prihodu na Ratitovec lepo sončno jesensko vreme, se je nudil čudovit razgled na Triglav, ki ima s te strani obliko mogočne piramide. Pogled pa se je zadržal tudi na prijaznih, s soncem obžarjenih Karavankah in na obeh izrazitih vrhovih Kamniških Alp — Kočni in Grintovcu. Na vzhodu pod Ratitovcem pa se je pod robom Jelovice zrcalilo v soncu mnogo belih hiš — Dražgoše. Ob novem letu 1942 se je po hudih bojih v Poljanski dolini v to vas umaknil Cankarjev bataljon. Nemci so ga napadli iz doline, z Rudnega celo s topovi. Borba je trajala tri dni, dokler ni sovražnik vpadel v hrbet s kropsarske strani. Po umiku partizanov na Jelovico so nemški fašisti moške vaščane postrelili, ženske in otroke izselili, hiše požgali, kar je ostalo, pa porušili z miniranjem. Danes je vas popolnoma nova in živo spominja na nemška fašistična grozodejstva nad Slovenci.

Okrog poldneva je pripihal z zahoda mrzel veter in z njim se je pojavila bela megla. V hipu je bil razgled pri kraju. To je bil tudi vzrok, da so se naši planinci podali v dolino in se preko Bohinja, kjer so si še ogledali samotno jezero, vrnili zadovoljni domov.

Slovenski planinci s Koroške so bili z izletom na Ratitovec zelo zadovoljni. Sedaj se tudi ne čudijo več, da so planinci v Sloveniji izbrali prav to „nizko“ goro v skupino vrhov poti prijateljstva, ki kljub skromni višini s svojim razgledom in tudi s čudovito floro (zlasti spomladi), ki slovi kot najlepša v Evropi, odtehta vrline ostalih devetih slovenskih vrhov, ki so po višini mogočnejši.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

„Če nam ta zamisel v celoti ali vsaj napol uspe, je bil pokol partijske šole malenkost. Predvidevam, da se bo tam gori zbralo nekaj sto ljudi, od katerih jih moramo pobiti najmanj polovico, voditelje pa ujeti.“

Akcijo je imenoval Levji skok. To pa zato, ker je sklenil uporabiti taktiko lova levjega tropa. Vedno se je čutil, kako pametno znajo loviti levi. Ko iz daljave ugledajo čredo mirno pasočih se zeber, se razdelijo. Večja skupina gre daleč naokrog in se iz nasprotne strani vetra prihuli čredi za hrbet. Manjša skupina levov pa gre z vetrom naravnost proti čredi. Čreda jih kmalu zavoha in se požene v divji beg v nasprotno smer, naravnost v kremplje in zobe čakajočih zveri...

Po glavi mu je rojil tudi osebni obračun. Tokrat se jim bo maščeval za neprosivoljno kopel. Pošteno so mu bili preluknjali čoln, da ga je komaj privlekel na otok. Tam je dobil drugega. Na srečo se je pri cerkovniku lahko preoblekel in se napojil z žganjem, da je že vnaprej preganjal prehlad in laže počakal na stotnika Vogta, ki mu je prinesel drugo uniformo.

Major Wolf, poročnik Hartwick in stotnik Vogt so tri dni delali načrt in ga desetkrat premleli. Hartwicku so namenili napadalni oddelek avtomatičarjev, ki bi vdrl v naselje, napravil preplah in zažgal poslopja, policijski major Helm pa naj bi vodil zasede v zaledje vasi in zborovalce s križnim ognjem mitraljezov odrezal od poključkih gozdov: kot s čeljustmi naj bi zmel vse, kar bi se zateklo tja. Stotniku Vogtu pa je bilo naloženo, da vodi odred za gonjenje, v katerem je bila celotna šola tridesetih policijskih psov, okrepljena z vsemi razpoložljivimi ljudmi iz Wolfovega aparata, izvidniki in vodniki domačini.

Major Wolf je bil presrečen, da je bil prav v teh dneh polkovnik Perst v Berlinu, kamor je šel poročat. Ta bi se prav gotovo vmešal v načrt ali pa bi se oklil z zaslugami

za uspeh. Slave, ki jo je tako potreboval, pa Wolf ni bil pripravljen deliti z nikomer. Zato se je odločil, da pojde sam na pohod, čeprav se je bil že nekajkrat zaklel, da se sam ne bo več izpostavljati in se brez potrebe preganjal po hostah. Čemu bi samo on nosil glavo na tarčo, ko se nihče od šefov nikamor več ne premakne!

Vprašal se je, zakaj se bo izpostavil. Predvsem zato, ker se mu s majhnim tveganjem ponuja velik plen. Uspeh mu je potreben tudi zato, da se bo v težki prihodnosti laže umaknil čistim nalogam, kjer je poraz zagotovljen že vnaprej. Pa tudi zaradi generala.

„Poslušajte, gospodje! Napadli bomo v jutranjem mraku, na znak z rdečo raketo. Če pa bi se med približevanjem spopadli s patruljami, udarimo z vso silo takoj!“

Svoj rezki obraz je usmeril k poročniku Hartwicku: „Vi napravite takšno paniko, da jim bodo zamrznili možgani! Ogenj iz avtomatov in bombe! Požigajte hleve, bencin v seno! Ogenj in tuleča živina bosta napravila zmedo, da bo tako kot na sodni dan.“

„Da, gospod major! Samo da me ne bodo potem spet zasliševali in krivili zaradi izvršitve povelja.“

„Čujte, poročnik Hartwick! Upam, da ste tako pametni, da laže prežvečite grojo, ki vam koristi, kot hvalo, kakršna vam je že in vam lahko še škoduje... Takrat ste se zmazali ko ste lažno pričali, da so nas napadli iz vasi in da so ljudje pogoreli v svojih skrivališčih, ki niso hoteli iz hiš. Izgovor je dober, tudi če ga prinese veter ali pes na repu, se je hvalil vaš major, ko je odšla komistija. Samo zavoljo vas nisem hotel zaostrovati problema.“

„Da, gospod major, držal se bom vaših navodil!“

„Se enkrat vam naročam! Ne streljajte civilistov, ker bo funkcionarjev dovolj. Kar pa bo pogorelo, bo pač pogorelo... Če pa boste ujeli glavnega, listega iz vrhovnega štaba, vam viteški križec ne uide.“

„Lepa obljuba,“ se je zasmejal Hartwick, ki je gorel od nestrpnosti, in dodal: „Mnogo raje bi si ga prislužil kot lesenega.“

„Tokrat bom izjemoma tudi jaz širokosrčnejši. Slave ne bomo menili s sredstvi, s katerimi si jo bomo priborili,“ je dejal Wolf in se obrnil k stotniku Vogtu: „Midva z Vogtom bova s psi polovila, kar se bo raztepla. Vse opozarjamo: imejte oči pri tleh in v vrhovih smrek. Stisnili jih bomo tako, da jim drugam kot v tla in na drevesa ne bo poti. Cimveč naj bo ujetnikov! Nikogar mi ne ubijte brez potrebe. Streljajte pod noge. Prek njih bomo odkrili dolinsko organizacijo.“

Čez dobro uro so se odpravili na pot: dva policijska bataljona, šola psov in izbrani odred bataljona Brandenburg. Tiho so se vzpenjali na strma pobočja Pokljuke, kjer jih je pred desetimi meseci vodil pastir Obad. Sedaj so jih vodili gozdar Hanzlovski, Wolfov podanik Pesjak in nekaj izvidnikov. Major Wolf in stotnik Vogt sta šla za predhodnicami na čelu kolone za volčjaki. Vsak tretji mož je vodil psa na jermenu. Psi so bili dobro izšolani in se niso klati med seboj. Tudi Wolf je imel s sabo svojega Locka, ki je veselo mahljal z repom v rahli svet mesečne noči. Med visokim drevjem se je tema zgostila, da so se komaj videli. Zato so hodili počasi in se grizli v kolena. Pot jim je lil po čelih, lizal jih je hladni nočnik, ki je majal vrhove dreves. Na vrhu skalnega obrobja so posedli kar po koreninah in čakali. Major Helm je s svojim odredom odšel naprej, da bi v velikem loku obkolil zaledje.

Po enournem počitku so tudi oni krenili naprej. Cilju so se bližali po skrilih stezah, da bi se ognili zasedam. Šele ko so bili prepričani, da je major Helm na mestu, so se spuščili na južni gozdni greben, ki je visel proti vasi. Tema nad gorami je zbledela in plitje petje je naznanjalo jutro.

Člani OTD Rožna dolina v Ljubljani obiskali Koroško

Prijateljske vezi med društvi tu in onstran meje postajajo čedalje bolj pogoste. Tako je med drugimi tudi Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ v Ločah navezalo prijateljske slike z Olepševalnim turističnim društvom Rožna dolina v Ljubljani. Omenjeno društvo je septembra letos praznovalo 70-letnico obstoja. Ob tej priložnosti so povabili tudi predstavnike SPD „Jepa-Baško jezero“, da so prisostvovali jubilejni proslavi. Namen tega obiska naših prosvetašev pa je bil globlji, kajti na proslavi, ki je bila na Rožniku nad Ljubljano, so predstavniki obeh društev podpisali listino o pobratenju. Že takrat je bilo sklenjeno, da bodo člani OTD Rožna dolina obiskali Koroško.

Prejšnjo soboto je ta sklep bil uresničen. Lepo število članov pobratenega društva iz Ljubljane je prišlo na Koroško. Pot jih je vodila po naših krajih, seveda pa so obiskali tudi Loče. Tu so jih pričakali člani odbora loškega prosvet-

nega društva ter jim razkazali zanimivosti svojega kraja. Popeljali so jih tudi k Baškemu jezeru, kjer je nastala znana Treibarjeva pesem „Njav čez izaro“. Zatem so goste spremljali preko Št. Jakoba v Rožu na Reko in se tam ustavili v Antoničevem hotelu „Rožanski dom“.

Po prijateljskih razgovorih je sledil uradni del pozdravov in zdravic. Tako je gostom Olepševalnega turističnega društva Rožna dolina iz Ljubljane v imenu SPD „Jepa-Baško jezero“ izrekel dobrodošlico podpredsednik Janez Mikl. Izrazil je zadovoljstvo nad obiskom, ki kaže močno zanimanje ljubljanskih prijateljev za težave, s katerimi se borijo koroški Slovenci. Mikl se je v imenu društva zahvalil tudi za lepo knjižno darilo, ki so ga gostje ob tej priložnosti izročili loškimi društvenikom.

Srečanje med člani OTD Rožna dolina in SPD „Jepa-Baško jezero“ je bilo nadvse pristrčno in je brez dvoma še bolj utrdilo prijateljsko vez med pobratenima društvoma.

TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRA

Heimat und Vaterland

Bei üblichen Gedenkreden, den 2. Weltkrieg betreffend, erwähnen Redner im schreienden Ton der Überzeugung immer wieder, daß diese Leute, tapfere Soldaten, im Kampf um Heimat und Vaterland ihr Leben lassen mußten. Hier scheint sich allgemein im Bewußtsein der Menschen nichts geändert zu haben, oder aber die Menschen können die Wahrheit ganz einfach nicht erfassen.

Man kann nur immer wieder die Frage stellen, auf die man aber wohlweislich keine Antwort bekommt: für welches Vaterland, für welche Heimat die Soldaten von 1939—1945 kämpfen mußten, insofern dies für Österreicher gilt. Wurde Österreich 1938 nicht unter dem Jubel der Mehrheit ausgelöscht, von der Landkarte gewischt? Der Krieg begann 1939 (Hitler wollte keinen Frieden in Europa), das Vaterland war damals also Groß-Deutschland! Die Österreicher standen nicht in Treue, trotz Hunger und Arbeitslosigkeit, zu ihrem Staat, reich an Vergangenheit, Geschichte und Kultur, weil sie ebenfalls in grenzenloser Verblendung an den neuen „Gott“, nämlich Hitler, der nun das Paradies auf Erden schaffen werde, glaubten.

Sicherlich konnten die österreichischen Soldaten nichts dafür in dem

Sinne, daß sie nun einmal an die Front mußten. Aber man soll nicht sagen, daß sie für Vaterland und Heimat gefallen sind! Es sei denn, jene Redner meinen bewußt das Vaterland „Großdeutschland“. 1938 kann man die Verblendung noch irgendwie verstehen. 1945 und 1973 allerdings nicht mehr, denn nach dem Niedergang des „tausendjährigen Reiches“, nach diesem totalen Krieg, nach Morden an vielen Millionen Kindern, Frauen und Männern, die nicht an der Front starben, nach dem Wiedererstehen Österreichs hätte man was lernen müssen, hatte man wieder die Gelegenheit, Österreicher zu sein.

Wieviele aber gibt es noch heute, die aus ganzem Herzen Nazis geblieben sind, oder Faschisten sind in ihrem Gedankengut. Und solche gibt es noch genug in Österreich, auch im südlichsten Bundesland — Kärnten!

Guttenbrunn Herbert
Kötlmannsdorf

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo za objavo v našem listu. Pri tem pa izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

Uredništvo

Ljudsko štetje 1971 na Koroškem

Na dvomljivost jezikovnih podatkov avstrijskih ljudskih štetij na Koroškem je strokovna kritika že večkrat pokazala, vprašljivost pa potrjujejo tudi sami nemško-nacionalni koroški krogi. Za štetje leta 1961 je tako znano njihovo priznanje, da jim je uspelo doseči poprejšnjo „korekturo“ jezikovnih podatkov, seveda na škodo slovenske manjšine. Tako ni čudno, da je po končnih podatkih upadla na območju leta 1958 ukinjene obveznega dvojezičnega šolstva število prebivalcev slovenskega jezika v letih 1951—1961 za celih 35,6 odstotka! Opozoril manjšine o diskriminaciji pri štetju odgovorni niso upoštevali, še več, na jezikovne podatke štetja 1961 se je celo navezala manjšinska zakonodaja z znanim zakonom o dvojezičnih krajevnih („topografskih“) napisih.

Zal še vedno niso objavljeni navedeni jezikovni podatki zadnjega ljudskega štetja, tako da smo navezani na posamične objave v dnevnem tisku. Ob tem pa so znana opozorila manjšine, po katerih je prišlo ob popisu maja 1971 do protizakonitosti v škodo manjšine (tako je slovenski koroški tisk pred kratkim poročal o takem primeru v Velikovicu). Na takšen postopek utegnejo kazati tudi do sedaj objavljeni jezikovni podatki, ki se med seboj v marsičem razločujejo. Najzgodnejši so pač tisti iz januarja preteklega leta, po katerih živi na Koroškem nad 27.200 prebivalcev slovenskega jezika (v raznih jezikovnih kombinacijah). Način objave v celovškem desničarskem tisku (Volkszeitung) kaže, da so skušali desničarski krogi z njimi nakazati majhnost slovenske koroške skupnosti. Vendar je te podatke koroški tisk pozneje preklical, očitno zato, ker so podali večje število Korošcev slovenskega jezika kot štetje pred desetimi leti (tisk je celo pisal o „misterioznosti“ teh podatkov). Po kasnejših navedbah so podatki pokazali, da je pri štetju zraslo število prebivalcev z vpisano slovenščino na prvem mestu, po drugi strani pa, da so „vindišarji“ skoraj izginili in se večinsko pridružili nemškemu občevelnemu jeziku, deloma pa celo slovenščini. Drugače povedano bi to pomenilo, da so nemški nacionalisti s poudarjanjem za časa nacizma uzakonjenega „vindišarstva“ dosegla svoje ter jim je danes „vindišarstvo“ bolj v oviro kot sredstvo pri omejevanju pravic slovenske skupnosti.

Tretjo verzijo jezikovnih podatkov je prinesel tisk sredi letošnjega junija. Nanaša se na izbor 48 južno-

koroških občin, se pravi, da objava zajema le še manjši del slovenskega in jezikovno mešanega območja iz pred desetih let, saj je iz nje izločena vrsta občin, predvsem z območja Ziljske doline in s širšega celovškega območja. Objavi so še priloženi zbirni podatki za šest južnokoroških sodnih okrajev, vendar pa se ti med seboj ne skladajo (po eni živi na območju 48 občin v vseh jezikovnih kategorijah 15.960 oseb slovenskega jezika, po drugih pa na območju šestih sodnih okrajev 20.258).

Kot vidimo, podani podatki kažejo na določeno neskladnost. Po njih sega pas z več kot 50-odstotnim deležem jezikovno slovenskega prebivalstva (z všteto „vindišarsko“ jezikovno kategorijo in njenimi kombinacijami) le ob karavanski meji od (vključno) Slovenjega Plajberka na

Škofičah se je med dvema ljudskima štetjema zvišalo število prebivalcev slovenskega jezika za skoro 40 odst. (od 33,7 odst. na 73,3 odst.), pri tem pa o morebitnem doseljevanju Slovencev v tem času ni bilo govora. Podobnih „anomalij“ bi našli še vrsto, pojasni pa jih lahko le splošna koroška politična klima. V celoti kaže pretres dostopnih jezikovnih podatkov štetja 1971 težnjo po izločitvi Ziljske doline, širše celovške okolice in velikovškega sodnega okraja iz območja manjšinskega varstva.

Vidimo torej, da zadnji jezikovni podatki še zdaleč ne dosegajo tistih iz februarja 1972. Da bi se še bolj zmanjšalo število jezikovno slovenskih prebivalcev, je uradna statistika (skupaj s politiko) odštel od manjšine vse vpisane z „vindišarsko“ jezikovno kategorijo (izjema sta bili kategoriji slownenisch-windisch in windisch-slowenisch). Po tem postopku bi kazal po podatkih štetja delež jezikovno slovenskega prebivalstva po posameznih sodnih okrajih takole podobno: sodni okraj Pliberk 38 odst. prebivalcev slovenskega jezika (in ne 48 odst.), Železna Kapla 37 odst. (42,5 odst.), Dobrla vas 22 odst. (28 odst.), Borovlje 19 odst. (25 odst.) in Rožek 12 odst. (15 odst.).

Značilno je tudi dejstvo, da so se pojavili zadnji jezikovni podatki med pripravami za kontaktne razgovore predstavnikov vlade in manjšine o odprtih vprašanjih slovenske skupnosti. Po skupnem podatku živi torej na Koroškem 20.999 prebivalcev slovenskega jezika, od tega 17.041 zajetih v slovensko jezikovno kategorijo (s kombinacijami) ter 3.958 v vindišarsko (s kombinacijami), seveda pa slednji po predstavah statistike ne sodijo k manjšini. Tako ni čudno, da je večinski koroški tisk ob objavi podatkov poudaril, da se je povečalo število prebivalcev slovenskega jezika v primerjavi s štetjem leta 1961 kar za 15 odstotkov (sic!), kar bi pač pomenilo, da slovenska manjšina ni diskriminirana. Podatki naj bi tudi pokazali, da so koroški Slovenci manjšina, ki ne dosega niti 18.000 oseb, kar bi tudi pomenilo, da ni upravičena do teritorialne ureditve manjšinskega vprašanja. Seveda pa pretres objavljenih podatkov govori vse kaj drugega. Ob tej „problematici“ je vsekakor značilno nedavno pisanje enega južnotirolskih listov, ki je nakazal ozadje „vindišarstva“ kot „gnili trik, (namenjen) razcepu in decimiranju Slovencev“.

Tone Zorn
(Naši razgledi, Ljubljana, 28. 9. 1973)

Težnja po izločitvi Ziljske doline, širše celovške okolice in velikovškega sodnega okraja iz območja manjšinskega varstva

zahodu pa do (vključno) Pliberka na vzhodu; sem sta priključeni še občini Globasnica in Zitara vas. Zunaj tega prostora naj bi imele podoben delež slovenskega prebivalstva še občini Bilčovs in Radšee.

Nepristranski opazovalec bi si od avstrijske uradne statistike vsekakor želel pojasnilo, kako je mogoče, da je upadel v letih 1961—1971 delež jezikovno slovenskega prebivalstva v občini Medgorje (v članku so upoštene občine pred sedanjo reorganizacijo, izpeljano v začetku letošnjega leta) od 75 odstotkov na vsega 23,6 odstotka, ali na Suhi od 63,5 odst. na 22,9 odst. Pa nasproten primer: v

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Hartwick, Wolf in Vogt so sloneli ob deblih in gledali na raztreseni zaselek. Samo v dveh hišah, nekje na robu, je migotela luč. „Tam so verjetno štabovci ali pa vodstva zased,“ je menil Hartwick. Major Wolf je bil prepričan, da po porazu v Športhotelu partizani niso brez močnih zased in patrolj ter da so boljše zavarovani.

Hartwickovi specialisti za tiho obračunavanje s stražarji so se odpeljali v noč. Oba napadalna odreda pa sta se pomaknila v bližino naselja in se razporedila po načrtu. Stekleni obok noči je zbledel in z vzhoda se je razlivala brezbrizna svetloba jutra. Globoko spodaj v Soški je piskal vlak in v vasi so kikirikali petelini.

Kmalu potem so psi vznemirljivo zabavskali. Wolfov Lock je ježil dlako na hrbtu in skušal grčati. Komaj ga je pomiril. Čakanje je bilo neznosno. Wolfu se je v mraku prebujala fantazija in mu odgrinjala daven spomin, ki ni bil prav nič v zvezi s tokom dogajanja.

V duhu je videl ledeno planjavo, posejano s trupli, in dve dekleti, od katerih je eno imel za Ano. „Kdo ve, kaj je sedaj z njo?“ je pomislil.

Odgnal je misel nanjo. Spodaj je spala vas kot izumrla, niti najmanj ni bila podobna taborišču velikega zbora ljudi. Če so se ga zvečer pošteno napili, bo pokol pošasten. V srcu pa se je vendarle zbal: kaj, če so ga njegovi agenti naplahtali glede kraja zbora? En sam bi to lahko naredil, — če bi bil „dvojniki“ — po naročilu VOS. Da bi mu pa trije poročali napak? Kje nekil!

Zazrl se je med drevje. Smreke so bile že blede, vitke in ostre kot meči. Nič se ni zgodilo. Pošasten molk, ki ga čutiš v grlu, želodcu in tik za očmi... S čutarico žganja šla si z Vogtom privezala dušo.

Skozi utrip vetra, ki je majal vejice, je prihajal šum, pokanje dračja. Kot senca je nišel Hartwick z brzostrelko

v rokah in razočarano pogledal Wolfa, kot bi ga hotel ubiti.

„Ni jih,“ je skoraj zastokal kakor otrok, ki ni dobil obljubljenega igrače.

„Ne bodite noril!“ je siknil kot kača major Wolf in se spogledal s stotnikom Vogtom.

„Resno mislim, gospod major. Vas je prazna. Sam sem bil v vasi. Tam, kjer je luč, kuhajo zajtrk, krmijo konje in se pripravljajo na delo v gozdu.“

„Kaj brbljate?!”

„Pojdite z menoj, pa boste videli, če ne verjameste!”

Wolfu je bilo, kot bi ga kdo močno lopnil po glavi. Meglilo se mu je in razočaran je bil kot še nikoli v življenju. Počutil se je nekako kot takrat, ko se mu je velika riba, kakršne še ni imel na trnku, z enim samim zaletom iztrgala in izginila v globino.

„Poročnik Hartwick! Takoj pošljite izvidniško četo v vas in ugotovite, kdaj in kam so odšli.“

„Zakaj pa imamo pse? Ali žrejo zastonj? Ti nas lahko vlečejo naravnost za njimi,“ je pripomnil Hartwick.

„Ne ugovarjajte. S psi bomo nastopili kasneje,“ je zarezal Wolf.

Stotnik Vogt, ki mu ni bilo do tega, da bi jo v zasledovanju še enkrat skupil, saj ga je prestrelina še kar skelela, je skušal pomiriti majorja:

„Stvar je izgubljena! Danes so nas ukanili,“ je trpko dejal.

„Toda po čigavi zaslugi? Najbrž so bili obveščeni. Za načrt smo vedeli samo mi trije. Torej je sumljiv nekdo izmed nas,“ je zajedljivo odgovoril Wolf in postrani pogledal stotnika, ki se je od presenečenja zdrznil.

„Sumničite me za zahvalo?!”

„Lahko bi vas! To pravico mi daje moj položaj, vaš izzivajoči nasmeh in tudi to, da vas priležnica, ki ima brata

v hosti, še vedno obiskuje, čeprav sem vas opozoril, da je to nezaželeno!”

Stotniku je vzelo sapo, beseda priležnica ga je zabolela. Misli je, da sta z majorjem prijatelja — ker skupaj lovita ribe, ker mu je pomagal uničiti dolinsko organizacijo, ki je oklepala policijsko posadko, za nameček pa še prisrbel psa... Najmanj, kar je pričakoval od njega, pa je bilo zaupanje.

Ko je Wolf videl, da ga je prizadel, ga je še bolj privil: „Ne žudite se! Kaj vse je danes mogoče, ko ljudje izdajajo drug drugega! Ugotovil bom, kdo je kriv. Ne bo mu dobro!”

Stotnik je užaljeno molčal. Beseda je včasih kakor meč, ki useka v živo. Vsako popravljajanje je odveč. Krivica, ki prizadene, se ne pozabi. Tudi Wolf je bil zelo občutljiv za besede. Sam pa je rad izražal dvom in ugotavljal, kako se je napadeni obnašal.

Obrnil se je k stotniku in ga skušal potolažiti: „Ne jemljite tega zares. To je teoretična možnost, ki sem jo za šalo povedal naglas. Mene komisije preskušajo vsakega pol leta, za nekatere pa sem še danes agent kominterne.“

„Toda sami sebe niste osumili!”

„Seveda ne! Mene lahko osomite vi, če vam to količkaj godi. S sumničanjem drug drugega preganjamo čas, zaposlujejo misli in gojimo fantazijo. To je pravilo igre v naši vsakdanjosti.”

Stotnik Vogt je z okovanko brnil psa, ki je bil namenjen generalu, ker se mu je zapletel med noge.

„Čudim se vam, da niste predvidevali, da tu ne bo zborovanja. Količkaj domiselni človek, zlasti če je član vrhovnega štaba odpora, bo storil vse, da ga ne bodo presenetili. Sprijaznite se z dejstvi, gospod major. Naučili so

Zdravo in nezdravo znojenje

Znojenje v mejah normale je nekaj povsem normalnega. Poprečno izloči odrasel človek približno en liter znoja na dan, ki ga izpari tako, da je ta znoj nezaznaven. Znoj vzdržuje s svojim izparevanjem stalno toploto telesa, hkrati pa se z znojem odpravljajo škodljivi produkti presnavljanja in razni strupi, zaradi česar je močno znojenje mnogokrat izredno koristno. Znoj se ustvarja v posebnih žlezah, tako imenovanih znojnicah.

Prekomerno znojenje je posledica obolenja žlez in drugih bolezni. To znojenje je lahko splošno ali pa krajevno. Obe obliki sta pod močnim vplivom živčevja in pravimo, da gre za nevrovegetativno motnjo. Vsaka psihična sprememba (razburjenje, veselje, strah) lahko trenutno izzove prekomerno znojenje. Tak pojav je zlasti pogost pri mladih ljudeh, ki so še neuravnovešeni, redke pa tudi pri starejših, popolnoma zdravih ljudeh.

Znano je, da se mnogo pote debeli ljudje. Znojenje je tudi čest pojav pri raznih infekcijskih boleznih. To pa je zelo koristno, kajti skozi kožo se poleg znoja izločajo še razne druge snovi, ki so se v telesu tvorile med boleznijo ter organizmu škodujejo. Znojenje tako v mnogočem pomaga ledvicam.

Splošno znojenje je mnogo redkejše kot pa krajevno. Opažamo ga največkrat pri slabotnih ljudeh, ki se zaradi malenkostnega telesnega ali duševnega razburjenja obilno znojijo po vsem telesu. Krajevno znojenje pa je omejeno na manjše dele kože, največkrat na nos, pazduho, roke in noge.

Med krajevnimi oblikami znojenja je najbolj pogosto potenje nog in rok. Pri potenju nog je pogosto vsa vrhnja kožna plast preopjena z znojem ter je zaradi tega preobčutljiva, roževinasta koža pa se napihne in omehča tako, da nastanejo med prsti na nogah rdečkasta, boleča in srbeča mesta, ki povzročajo vnetja, ki so včasih tako huda, da človek ne more hoditi.

Največje zlo je hud smrad, ki nastane zaradi gnilobnega razpadanja znoja. Ta smrad je včasih tako neprijeten, da je tak človek v družbi skoro nomogoč. Pogosto so ljudje tega sami krivi, ker se nezadostno umivajo in prereditko menjavajo obutev in perilo.

Tudi potenje rok je skrajno neprijetna zadeva. Zaradi močnega izhlapevanja je koža zmeraj mrzla, vlažna in spolzka. Vse, kar tak človek prime, se ovlaži. Vzrok za potenje rok ležijo v živčnem sistemu in je zato razumljivo, da marsikatero živčne bolezni povzročijo prekomerno znojenje.

Kako je z zdravjem? Kot smo že omenili, je znojenje naraven pojav, za bolezen ga smatramo takrat, ko zavzame večje oblike. Zdravljenje mora v prvi vrsti odstraniti temeljne vzroke. To so predvsem prekomerna debelost, nervoznost, slabokrvnost, slaba prebava in pa tuberkuloza. Treba je tudi obleko in obutev večkrat menjati in paziti na čistočo.

Sredstev, ki bi znojenje popolnoma ustavila, ne poznamo. Vsa zdravila, ki jih danes medicina uporablja proti znojenju, delujejo le prehodno. V prvi vrsti je treba vzpostaviti psihi-

čno živčno uravnoveščenost, kar zlasti velja za splošno znojenje. Tu so potrebna tudi pomirjevalna sredstva, ki jih pa mora predpisati zdravnik.

Priporočljivo je umivati telo s kisom, alkoholom in raztopino tanina, sode in alkaličnih mil. Zelo priporočljive so kopeli s hrastovo skorjo. Kdor se ponoči močno poti, naj ne uporablja pernic. Pri lažjem potenju nog bo zadostovalo, če si noge vsak dan umivamo s slabo raztopino kalijevega permanganata ali pa z vodo, v kateri smo zavreli nekaj hrastove skorje. Seveda moramo nogavice in obutev stalno menjavati. V nogavice nasujemo salicilni puder, v prepotene čevlje pa raztopino formalina (eno žlico na liter vode).

Pri težkih oblikah potenja nog je zelo priporočljiva zmes iz enakih delov urotropina, talka, cinka in vode. Postopek je naslednji: zvečer umijemo noge, jih posušimo ter podplate namažemo z zgornjo tekočino; ko se tekočina posuši, obujemo nogavice ter ležemo. Postopek nekaj dni zaporedoma ponovimo, pozneje morda vsak mesec ali še redkeje. Pri znojenju pod pazduho priporočamo 10- do 30-odstotno vodo ali alkoholno raztopino formalina ter pudranje.

Kako jemo posamezne jedi

Čmokov, žličnikov, štrukljev ne režemo, temveč razdelimo z vilicami. Z vilicami nosimo koščke v usta, z nožem si pomagamo razkosane dele naložiti nanje. Kadar dobimo pri teh jedeh le vilice, ni to nobena napaka.

Lajca, pečena na oko, s šunko ali slanino, jemo pri nas z nožem in vilicami. Ponekod pa uporabljajo le vilice ali vilice in žlico. Mehko kuhano jajce jemo z žličko. Z njenim ročajem ubijemo lupino, jo nekoliko odluščimo in odložimo na krožnik. Jajce solimo in previdno pomešamo. Vanj namakamo na podolgovate koščke narezan kruh ali ga jemo z žličko in kruh prigrizujemo.

Jajčne jedi, kot so omelete, palačinke in podobno, jemo pri nas z nožem in vilicami. Če so dovolj mehke, zadostujejo samo vilice.

Juhe in enolončnice, ki jih serviramo na krožniku ali v skledicah, jemo z jušnimi žlicami. Juho v skledicah pa najraje z desertno žlico, nato jo spijemo. Medtem ko jemo z žlico, držimo skodelico z levo roko, ko pijemo, pa z obema.

Kaviar je na naših mizah redek gost, vendar se včasih tudi z njim srečamo. To je delikatesa, ki jo jemo v prav majhnih količinah, ne samo zaradi cene, temveč tudi zato, ker je zelo pikantna. Iz skupne skledice ga vzamemo na svoj krožnik eno žličko. Nato ga namažemo na rezinico kruha ali toastla, ki

Poskusite!

JETRA V OMAKI

Pol kg jeter, žličko moke, 5 dkg masti ali olja, čebula, sol, poper, žlica smetane.
Jetra, če so goveja, nekaj časa namakamo v mleku, da se zmehčajo. Nato jih zrežemo na kocke in potresemo z moko. V masti na hitro prepražimo sesekljano čebulo, nato pa še jetra, jih zalijemo z vročo vodo, osolimo in popopravimo. Ko voda zavre, damo smetano in takoj serviramo.

TELEČJI ZVITKI

60 dkg mesa, sol, 5 dkg slanine, žlička moke, 2 dkg masti, pol čebule, koren, košček zeleno, kostna juha, malo paprike, 2 žlici smetane.
Meso zrežemo na zrezke, le-te potolčemo in posolimo. Na vsak kos položimo rezino slanine, ga trdo zvijemo in pritrdimo z zobobcem, povaljamo v moki in opečemo na masti, na kateri smo prepražili čebulo in zrezano zelenjavo. Čez čas zalijemo zvitke s kostno juho, dodamo papriko in meso zdušimo. Pred serviranjem dodamo kisle smetano in po okusu dosolimo.

SKUTINI ČMOKI

5 dkg margarine, 5 rumenjaki, 30 dkg skute, 15 dkg drobtin, 3 dkg zdroba, sol, 3 beljaki, slan krop, 2 dkg surovega masla, 2 dkg drobtin.
Margarino umesimo z rumenjaki, dodamo pretlačeno skuto, drobtino, zdrob in sol. Čez 20 do 30 minut rahlo primešamo sneg iz beljakov. Z moko roko oblikujemo manjše čmoke in jih v slanim kropu kuhamo 7 do 10 minut. Zabelimo jih s surovim maslom in drobtinami.

je lahko že prej namazan s surovim maslom. Po vrhu pokapamo limonin sok.

Kompot jemo z žličko. Pečke in koščice, morda tudi kakšne lupinice diskretno dene- mo iz ust na žličko in odložimo na krožnik, ki je pod skledico za kompot.

Ribe jemo s posebnim ribjim priborom, če ga nimamo, pa z dvojnimi vilicami. Izjema so le rolmopsi in suhe ribe. Zanje uporabljamo tudi nož.

Banane olupimo z roko, lupine pri tem privhamo skoro do kraja in jemo sadno meso tako, da držimo sadež na neolupljenem koncu. Ali pa olupljeno banana pojemo z nožem in vilicami.

Solate ne režemo. Z vilicami in nožem jo toliko zvijemo, da jih lahko damo v usta. Pikantne solate, kot francosko in rusko, jemo z vilicami.

Tartarski biftek mažemo na koščke kruha. Nezmešan biftek z vsemi pripravljenimi dodatki najprej dobro zmešamo. Za to uporabljamo dve vilici. Nato ga jemo, kot smo povedali.

Testenine — Špagete navijemo na vilice, če to znamo, sicer jih zrežemo kot druge makarone v tako velike kose, da jih lahko pojemo. Raviole jemo z vilicami pa tudi z žlico.

Zelenjavo jemo v glavnem z vilicami. Z nožem si le pomagamo.

Kako odvadimo otroka laži

Otrok po navadi ni lažniv. Lagati se navadi šele od starejših otrok ali pa od odraslih. Ljudje rabimo v vsakdanjem življenju vse polno konvencionalnih laži (laskanje in pretiravanje). Otroku to hitro opazi in kmalu bo tudi sam pričel lagati. Nekateri otroci postanejo sčasoma pravi mojstri v laganju. Tak otrok je staršem velika nadloga in marsikatera mati ne ve, kako naj ga navadi resnicoljubnosti. — Najboljše sredstvo je, da otrok iz ust staršev nikoli ne sliši laži. Če otrok izprašuje stvari, ki mu jih ne moreš razložiti, povej, da tega ne veš, ali pa mu razloži tako enostavno, da bo mogel razumeti. Otroka moramo poučiti o negativnih

posledicah laži in mu na primerih iz življenja dokazati vso nizkotnost neodkritih ljudi. Povedati mu moramo, da ima laž kratke noge in da lažnivca vedno čaka osramočenje. Takemu človeku nihče več ne zaupa.

Otroci največkrat lažejo, da se izognejo kazni. Ko se prepričaš, da se je otrok zlagal, mu najprej z besedami dokaži, da veš za to in ga pripravi, da ti bo povedal resnico. Otroku naj spozna, da si z lažjo ne more pomagati.

Mnogi otroci lažejo tudi iz komodnosti. Vprašaj ga n. pr., če je napisal nalogo, pa ti odgovori, da že davno. Ko pogledaš zvezek, vidiš, da naloge ni. Takega otroka osramoti, kajti otroci te vrste so navadno tudi babai.

Nekateri otroci lažejo iz zadrege, potem pa sami takoj priznajo, da so se zlagali, čeprav jim v pravem trenutku resnica kar noče iz ust. Takega otroka moraš navaditi, da ti bo svoje prestopke sam povedal, ne da bi ga vprašala. S tem mu vzameš možnost, da bi se v zadregi pred vprašanjem zlagal. Kadar otrok sam prizna slaba dejanja, ga raje ne kaznuj. Spozna naj, da si s resnico lahko samo koristi, z lažjo pa škoduje.

Najboljše sredstvo proti lažnivosti je, da otroka strogo nadzoruješ in mu ne daš priložnosti, da bi se zlagal. Če si kdaj v dvomu ali otrok laže ali ne, se prej dobro prepričaj, da ga ne boš kaznovala po krivici. Trdovratnih lažnivcev nikar preveč ne izprašuj. Šele ko ti je vse jasno, kako je s stvarjo, dokaži otroku laž, da ne bo mogel olepšavati svojega dejanja. Čim bo otrok izprevidel, da izveš resnico drugod, bo opustil laž, ker bo spoznal, da mu ne pomagajo. Če poižveduješ površno, si bo trdovratnež znal pomagati z novo lažjo in bo lagal tako prepričevalno, da te bo res premotil.

Škodljiva je tudi pretirana nezaupljivost do mladega lažnivca, ker mu s tem otežujemo poplavljanje. V takem primeru si bo otrok mislil: saj je vseeno ali govorim resnico ali laž, ker mi nič ne verjamejo. Zato moramo biti vedno zelo previdni. Najmanjša napaka nam lahko pokvari uspeh.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

se vojskovati. Tudi vašim ukanam so prišli do dna. Morali si boste izmisliti kaj novega."

"Ne dramatizirajmo položaja! Saj se celo miši, ki se jih je nekaj ujelo, izogibajo pasli, pa če je v njej še tako dobra slanina. Toda lovimo jih kljub temu."

Zdaniilo se je, pod njimi je ležalo brezbrizno naselje. V cerkvi je zapel zvon, veler je dokončno odnašal upanje na uspeh. Vrnili se je Hartwick in poročal:

"Natanko opolnoči so se vzdignili in odšli. Kam, v vasi ne vedo. Navzgor in navzdol vodijo poti na vse štiri strani v gozdove."

Major je poslal Pesjaka in Hartwicka z najboljšimi slednimi psi, da ugotove, kam so krenili zborovalci.

Vrnila sta se čez dobro uro in poročala, da sled vodi naravnost v dolino, proti Bohinjskemu jezeru.

"Blazno! Kdo bi si mislil, da bodo rinili v dolino! Mar bodo imeli svoj kongres v nemški postojanki?!"

"Kdo ve?" Hartwick je skomignil z rameni. "Morda so napravili kljuko in od spodaj zavili navzgor na kakšno nam še neznano planino. Dajte mi nekaj psov in dovolj močan odred, pa jim bom sledil, če hočete, tudi do pekla! Našel jih bom, preden bo glavni odbrenkal svoj govor!"

"Ne, gospod poročnik! Cenim vašo pripravljenost. To bi bilo brezplodno in samomorilsko početje. Tisti, ki je preprečil prvi udar, bo tudi drugega. Prav ima stotnik Vogt, stvar je izpodlelela. Naš cilj je bil presenečenje, drugega nič."

"Če dovolite, gospod major, bomo požgali to naselje, saj je dokazano, da so prenočili v njem."

"Ne klatite neumnosti! Niti pokazali se jim ne bomo. Sicer pa ta nočni sprehod ni bil napačen in ni škodil ne nam ne psom in ne vojakom."

Vlekli so se nazaj skozi gozdove, k jezeru, ki se je lesketalo na dnu kotanje v pestrih jesenskih barvah.

Major Wolf je hodil sam in razmišljal je o svojih nasprotnikih. Za Nestorjem, Tončkom in Jelovčanom, ki so mu mešali širene, je čutil močnejšega človeka. Ta je ukrepal čisto drugače, kot je on pričakoval. Vedel je, da je to Maks. Posvetiti mu mora več pozornosti. In za njim je še centrala nekje v kočevskih gozdovih, od koder dobiva navodila. Delovanje gestapa je paralizirano. Pogajanja s pokrajinskim komitejem partije so šla rakom žvižgat. Zdaj pride v poštev samo še razgovor z orožjem! Konec je slepomišenja! Fronta je postala težavnejša in bolj zapletena.

Dobnemirjala so ga pisma z vsakovrstnimi vestmi, ki so jih dobivali poleg njega tudi njegovi uradni predstavniki oblasti. Obljubljali so mu, da bo on padel prvi, če bo še pobijal talce. Dosegel je, da niso več pobijali talcev... pa napravijo ta pokol v Radovni, zaradi katerega bo izgubil glavo!

Še pred meseci se je od časa do časa pojavila brigada, pa so jo vselej odgnali v nekaj dneh. Zdaj pa je dobil poročila, da je na tem področju Jeseniško-bohinjski odred s tremi bataljoni, ki bodo morali hočeš nočeš pokazati, zakaj so tu. Če mu ne bo uspelo prestreči tiste velike ribe, ko se bo vračala, bo uničil odredni štab. Tvegal bo nekaj agentov. Naj poskusijo s stropom ali s streli v hrbet. Potrebuje uspeh. Za dobrodošlico generalu.

5

Stotnik Vogt se je s petdesetimi policisti, desetimi psi in vodnikom Pesjakom že cele tri dni in noči potikal po gozdovih Jelovice. Prežali so na prehode iz Bohinjske kotline v Selško dolino. Spali so v šotorih v gozdu, hranili so se z mrzlo hrano in prezebali, ker niso smeli kuriti ognjev, in preklinjali sredi temačnih gozdov. Vreme je bilo slabo. Deževje, včasih pomešano s snegom, in megla, sta spremenila

gozd v enolično sivino, ki jim je bila kri in jemala voljo. Niti tega niso vedeli, kje so. Bili so povsem odvisni od Pesjaka. Kar žarel je spričo svoje nenadne pomembnosti. Vsem po vrsti je šel na živce. Na Jelovico so se bili odpravili na povelje majorja Wolfa. Le-ta je poslal na pogon tudi Hartwicka z enako močnim oddelkom, in sicer na Pokljuko, tako da so zaprli poti prek obeh gorskih planot.

Wolfu je šlo predvsem za to, da zajame "veliko ribo".

Stotnik Vogt je bil že do grla sit zavrta in utrjavajoče partizanske vojne. Z nevoljo se je podrejal željam majorja Wolfa in dvomil o možnosti uspeha. Iskal voditelja v teh gozdovih — kot bi iskal šivanko v kopi sena... Na Jelovico je odhajal jezen in razočaran. Nezaupanje je napravilo v njem razdejaje. Po naravi je bil občutljiv in težko je prenašal preobrate, ki si jih je dovoljeval Wolf. Njegova sumničenja mu niso obetala nič dobrega. V resnici se je čutil nekoliko kriv. Grešil je proti nazorom, za katere je bil svoj čas vsak trenutek pripravljen ubijati in tudi žrlivati se. Dekle, s katero je preživel mnogo prijetnih, pravzaprav nepozabnih noči na jezeru ali v svoji vili, mu je resnično prirasla k srcu. Ob njej sta mu sovraštvo in službena vnama plahnela. Ni maral biti tako osler, kot so od njega zahtevali, ljudem je celo pomagal. V mnogih bojih širom po pokrajini je spoznal sovražnika in svoje prijatelje. Ko je v njem začela ugašati vera v zmago in v smisel vojne, mu je bilo predvsem do tega, da ostane živ. Nekajkrat je povedal dekletu, kam bodo šli na hajko — z namenom, da bi poročala naprej. Zavoljo tega si ni delal slabe vesti, ker je s tem mnogim, tudi svojim, rešil življenje. Navadno so s premočjo napadali majhne skupine, ki so se po prvih streljih takoj umaknile, sam pa je imel prav gotovo nekaj mrtvih in ranjenih.

(Dalje prihodnjič)

DAN BERGMAN

Eno uro kot zdravnik

Potikal sem se nekega dopoldneva po cestah in iskal idejo za članek, ko sem zaslišal od zgoraj glas: „Hej, Dan! Pridi no za trenutek gor!“

S svojega okna me je odkril mladi zdravnik Karl Pellman, prijatelj iz študijskih let. Povzpel sem se v njegovo ordinacijo.

„Tako, zdaj te bom pregledal,“ me je prizadevno sprejel.

„Ne trudi se, moja denarnica je prazna,“ sem ga miril.

Nekaj trenutkov je molčal.

„Strašno je biti zdravnik brez pacientov,“ je potem čemerno dejal.

„Tri tedne že sedim tukaj in čakam, da sem že ves črn, pa nisem dočkal drugega kot obrtnika, ki je prišel po denar za ureditev ordinacije. Ko ga ni dobil, je postal surov, nakar sem ga bil prisiljen izgnati z brco, ki mu je prizadejala dokaj težko frakturo na os occipitis. Pa misliš, da se je prišel zdraviti k meni? Še sam sem si pri tem zvil nogo in sem moral odkrvsati h kolegu po prvo pomoč.“

Zgrabil me je za Adamovo jabolko in zastokal: „Ali ni nič narobe s tvojim neumnim telesom, da bi te lahko pozdravil?“

„No, pa me zadavi in potem raztelesi: boš že kaj našel. Močno pa dvomim, da bi ti moji dediči plačali zdravniški honorar.“

Zazvonil je telefon in spustil me je. „Ginekolog Bergström bi me rad nekaj osebno vprašal. Čisto blizu stanuje. Čez nekaj minut bom nazaj!“

Odšel je in čakal sem.

Da bi pregnal dolgčas, sem se poglobil v medicinsko revijo na mizi.

Nenadoma sem zaslišal hripav glas. Začuden sem dvignil oči. Pred menoj je stal starejši možiki.

„Hripav sem, gospod doktor,“ je zahropel.

Ravno sem mu hotel pojasniti, da je doktor za hip odšel, ko sem se spomnil, da sem pravzaprav novinar in da imam tu prekrasno snov za članek, po katerem sem hrepenel.

„Tukaj,“ je zakrkal možakar in pokazal na prsi.

„Seveda, sem si kar mislil,“ sem dejal. „Bi pokadili cigaro?“

Ponudil sem mu jo.

„Že... toda...“

Bil je videti začuden.

„Rad bi videl, kakšen učinek ima kajenje, da bom lahko postavil točno diagnozo.“

Položil sem uho na njegove prsi.

„Močno zakašljajte,“ sem mu rekel, „a nikar me ne popljuvajte!“

Ni ga bilo treba posebej prositi, naj kašlja. Kašljal je tako kvalitetno, da sem vsak čas pričakoval skozi njegova usta bistvene dele pljuč. Cigara je bila močna.

„Zadostuje,“ sem dejal. „Stvar mi je jasna. Vaš primer je s področja ftizioterapije...“

„Ft...fti...kako?“ je vprašal stari možakar.

„Ftizioterapije. Besede ni ravno lahko izgovoriti. Jecljavcem jo dam izgovarjati. Mnoge sem že ozdravil z njo.“

„Ali je močno nevarno?“ je vprašal stari.

„Precej resna zadeva.“

Zrušil se je na zofa.

„Vendar ni neposredne nevarnosti. Vsa sreča, da ste prišli. Če bi prišli uro kasneje... me ne bi dobili tukaj. Predpisal vam bom nekaj.“

Na prijateljev blok receptov sem vrgel nekaj fantastičnih čačk. Le kaj mu bodo v lekarni dali nanj? Za vsak primer sem jasneje napisal besedo ZUNANJE in jo trikrat podčrtal. Možakar je odšel.

No, če ni hujšega, bo že šlo, sem si mislil.

Dama srednjih let je pomolila glavo v čakalnico.

„Le naprej, prosim, prosim,“ sem zaklical že precej bolj samozavestno.

„Tako smešne bolečine v trebuhu imam, gospod doktor,“ je začela dama srednjih let, „posebno takoj po jedi. Nekaj me tu notri zvija in črviči. Imam občutek, da mi vse drobovje pleše polko. In če si pritiskam na trebuh — takole, ojoj! — je strašno. Veste, gospod doktor...“

„Simptomi so tipični,“ sem jo prekinil. „Zdrknjeno ali nestalno ledvico imate.“

„Sveta nebesa, kaj pravite?“ se je zgrozila dama srednjih let.

„Da, spoštovana gospa, nestalno ledvico imate. Čudno, da se nikoli ne utrudite, takole potovati okoli. Le kje je sedaj...“ vrgel sem pogled v medicinsko revijo, „verjetno kje v območju pharynx. Ne pritiskajte si na trebuh in predvsem ne govorite, ker lahko ledvica izrabi priložnost in vam zdrkne skozi usta. Na svidenje! Pa pridite jutri spet. Sssss!“

Svareče sem dvignil prst. Dama srednjih let je stisnila ustnice in se odplazila iz ordinacije.

Še sape nisem utegnil zajeti in že se je pojavilo blede, sivorumenno bitje ženskega spola. Zaupal sem že vase kot kak zdravstveni svetnik.

„Vsak dopoldan mi je slabo in glava me boli in po ušesih mi šumi in vrti se mi in omotica me grabi in tak sem kot copata in za nobeno rabo nisem,“ je zdrdralo blede, sivorumenno bitje ženskega spola.

„To bo lahko ozdraviti,“ sem potolažil bitje. „Masaža je potrebna, masaža in nič drugega kot masaža.“

In zgrabil sem žensko bitje in ga masiral po vsem telesu, najprej sploškimi rokami, potem s pestmi in na koncu še s palico z zlatim ročajem, s katero se je privleklo. Na koncu sem

mu prisolil nekaj zaušnic proti šumenju v ušesih in ga vprašal, če ne občuti, da se mu je splošno počutje izboljšalo.

Sprva ni bilo bitje popolnoma tega mnenja, ko pa sem znova začel z masažo, je priznalo, da mu je bolje.

„Pridite jutri spet, da vas masiram naprej, pa boste kmalu zdravi kot dren!“

Nihče v vsej svetovni zgodovini si ni bil še tako v svesti svojih sposobnosti kot jaz po tej masaži. Ko je kmalu nato stopila v ordinacijo prikupna gospodična in začela tožiti, da jo boli noga, sem ji mirno in suvereno dejal: „Tako bomo videli.“

Sezula si je čevlji in nogavico in odkril sem veliko rožnato oteklino.

Pritisnil sem nanjo. „Ali boli?“ sem jo vprašal. Jasno, da jo je bolelo.

„Mislim, da bo potrebna majhna neboleča operacija. Najbolje bo, da tole oteklino odstranimo, da se ne bi razširila.“

Zapadel sem v kirurško ekstazo, pohitel k omari z instrumenti in se oborožil s škarkami, žago in velikim nožem.

Ko me je zagledala gospodična s škarkami, žago in velikim nožem, je nemudoma omedlela.

„Oprostite, da sem te pustil čakati, a ginekolog me je povabil na dva decij,“ sem zaslišal Karlov glas z veže. „Za božjo voljo, kaj pa delaš, Dan?“

„Kar mirno, samo tale tumor bom odrezal.“

„Si čisto nor? Tumor! Nisi še nikoli videl kurjega očesa?“ je bil čisto iz sebe Pellman. „Premajhne in preozke čevlje je nosila, to je vse.“

Potem se je Karl Pellman prav zavedel položaja in vzklil: „Hura, moj prvi pacient!“

„Moj pa že četrti!“ sem samozavestno pripomnil.

CARLO MANZONI

Električni likalnik

Signor Veneranda je pripeljal v stanovanje električarja, ki ga je deset minut prej poklical po telefonu, in mu pokazal likalnik.

„No,“ je dejal električar, ko si je z vseh strani ogledal likalnik, „kaj je narobe?“

„Likalnik je električen,“ je rekel signor Veneranda.

„To vidim tudi sam,“ je odvrnil električar. „Kaj mu manjka? Ali je pokvarjen?“

„Ne!“ je izjavil signor Veneranda. „Če ga vključim, funkcionira odlično. Toda če ga ne vključim, sploh ne dela. In jaz ga ne vključujem!“

„Zakaj ga pa ne vključujete?“ je vprašal električar presenečeno.

„No, če vam je toliko za to, da ga vključim, ga pa bom. Zdaj je vključen. In kaj naj počnem z njim?“

„Kako: kaj naj počnete? Likajte!“ je rekel električar in povzdignil glas. „Likalnik je za to, da z njim likamo.“

„To menda vem tudi sam...“ je pripomnil signor Veneranda. „Toda kaj naj likam? Ali ste prinesli s seboj kakšno reč za likanje?“

„Ne!“ je električar zatrdil zmedeno, ko mu ni prišlo na misel nič drugega.

„Čemu bi potem vključeval likalnik, če nimava ne vi ne jaz ničesar za likanje? Dajte, odgovorite mi!“

„Da bi videla, če je v redu!“ je skušal svetovati električar.

„Rekel sem vam že, da je v redu!“ ga je odločno prekinil signor Veneranda.

„Potem ga pa ne vključujte!“ je skoraj zakričal električar in si obrisal pol s čela.

„Seveda ga ne bom vključil!“ je povzdignil glas tudi signor Veneranda. „Že pol ure vam pripovedujem, da ga ne vključujem, vi pa mi hočete zdaj ukazovati, da ga ne smem vključiti. Veste kaj, malo čudni ste...“

„No, prav,“ ga je skušal pomiriti električar, „ali lahko zvem, čemu ste me sploh klicali?“

„Saj ste električar, ali ne?“

„Da, električar sem.“

„In ta likalnik je električen.“

„Električen je,“ je priznal električar.

„Torej? Če gre za električni likalnik, koga naj pokličem? Vodovodnega inštalaterja?“

„Jaz tu...“ je zamrmral električar in potem obmolnil, ker mu je glas obličal v goltancu.

„Veste kaj,“ je rekel signor Veneranda, „vidim, da bo danes težko z vami. Bolje, da se pogovoriva kdaj drugič, posebno zato, ker likalnik ni pokvarjen, pa lahko še nekaj časa počakam...“

Spremlil je električarja do stanovanjskih vrat in ga prosil, naj pride naslednji dan.

Priporočamo vam

- Ivan Bratko: **TELESKOP**, roman o fašističnem taborišču Gonars, 376 str., slik. priloge, ppl. 60
- Ferdo Godina: **POŽGANE SLOVENSKE VASI**, reportaže o slovenskih vaseh, požganih med vojno, 336 str., ilustr., pl. 115
- Vošnjak-Kovič: **BILA SEM STARA DVANAJST LET**, spomini slovenskega dekleta na leta fašizma, 112 str., ppl. 19
- Mimi Malenšek: **TEMNA STRAN MESECA**, roman iz časov narodnoosvobodilne borbe, 592 str., pl. 78
- Karel Grabeljšek: **POMLAD BREZ LASTOVK**, povest iz partizanskih let, 152 str., br. 5
- Ivan Hariš-Gromovnik: **DIVERZANT**, spomini na partizanske boje, 324 str., ppl. 63
- Matevž Hace: **LIUBEZEN IN OROŽJE**, zbirka novel iz vojnih časov, 228 str., pl. 40
- Louis Hoult: **PUŠKE ZA TITA**, spomini ameriškega oficirja na partizanske boje v Jugoslaviji, 256 str., ppl. 39
- H. L. Humes: **V PODZEMLJU**, roman o francoskem odporiškem gibanju, 3 knjige skupaj 1108 str., ppl. 120
- Hans Habe: **ČE JIH TISOČ PADE**, roman iz druge svetovne vojne, 360 str., pl. 59
- Grigorij Baklanov: **SEŽENJ ZEMLJE**, roman o majhnem človeku sredi velike vojne, 216 str., kart. 38
- Georgij K. Žukov: **SPOMINI IN PREMIŠLJANJA**, zapiski slavnega sovj. vojskovodje, 752 str., slik. priloge, pl. 190

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC WULFENGASSE

PIERRE DANINOS

Mirna hiša

„Oprostite, da se razumemo,“ mi je pridigala upraviteljica zgradbe in pri tem premerila od glave do nog najprej mene, potem pa še pisano pogledala pisalni stroj, ki sem ga držal v roki, „to je spodobna, mirna hiša, in zato ne maram nobenih obiskov mladih deklet, skratka nikogar, ki bi kalil red in mir.“

„Brez skrbi,“ sem jo pomiril, „ne starih ne mladih deklet ne bom sprejemal.“

Vsako popoldne me je obiskoval sosed z desne. Ta čas je njegova žena spala in ni se imel kam dati, dokler ni odprl svojega frizerskega salona.

„Veste, gospod,“ mi je rekel koj spočetka, „moja žena trpi za nespečnostjo. Ali ni to žalostno? Vsako noč me večkrat zbudi in mi pove: „Ali veš, dragi, da se mi še zdaj ni posre-

čilo zaspati.“ Morda bi bili tako prijazni in bi mi naredili majhno uslugo? Prosim vas, nikar me napačno ne razumite, toda prosil bi vas, da ne pišete na pisalni stroj popoldne, ko se moja žena malo uleže... Saj se ne jezite, kajne da ne?“

„Slišite vi,“ sem se poskusil upreti, „kaj pa to, da vaš pes cele noči laja?“ „Moj pes?“ se je začudil frizer. „Pes vendar mora lajati!“

„Kaj pa tistega stanovanca nasproti,“ sem nadaljeval, „ki cele noči nekaj razbija, tistega pa vaša žena ne sliši?“

„Mislite mizarja,“ mi je odgovoril sosed hladno, „ah, to ni nič. Moja žena se je že zdavnaj navadila na razbijanje. Prav malo jo moti. Saj še tistega hrumenja s trga tu spodaj, kejer začno razgrajati že ob štirih zjutraj, skoraj ne sliši. Vašega pisalnega stroja pa nikakor ne more prenesti. Saj razumete, da ni prijetno poslušati: tik-tik, tik, tik-cing-bang! Kar pa se tiče našega sosedu mizarja, vedite, da je umetnik mizar. Morali bi videti, kakšne kose modernega pohištva izdeluje ta genij. Čisto iz sebe bi bilil!“

Čez nekaj dni se je mizar-genij nenadoma pojavil na mojih vratih s kladivom in žago v roki. Skuštran, obupanega pogleda in ves objokan je vzklil:

„Ne, ves moj trud in napor je zaman! Ogoljufali so me! Prodali so mi slab les in vse skupaj sem uničil!“

„Kaj ste uničili?“ sem ga vprašal samo zato, da sem nekaj znil.

„Kako kaj?“ je zaječal, kot da so mu v hipu pomrli vsi dragi, „uničil sem les, ko sem ga nesel v sobo. Ta prekleto ozka vrata so kriva. Ze vem! Našel sem rešitev! Od danes naprej — se pravi od nocoj — bom delal na hodniku. Vi gotovo ne boste imeli nič proti temu, saj vi tudi ponoči ne spite, ali ne? Umetnik ste kot jaz. Najina dela bodo živela še dolgo potem, ko bova že na onem svetu!“

Nič kaj rad se nisem izselil iz sobe, preden je potekel čas, za katerega sem plačal najemnino, in tudi navdih me še ni zapustil. A kaj sem hotel, moral sem. Upravnica je bila neizprosna. Moj pisalni stroj je ogrožal mir vseh stanovalcev.

Ko sem stal na hodniku in čakal postrežka, da mi odnese stvari, je pridrvel na kolesu po hodniku sosedov mulec in zvonil kot nor, da bi se mu umaknili. Upravnica je stopila k meni in rekla:

„Vidite, celo ta fant spoštuje hišni red in pazi, da ne bi koga povozil.“

ŠPORTNI VESTNIK

● VODILNA KLUBA VISOKO ZMAGALA

Na čelu prvenstvene lestvice 2. nogometnega D razreda še vedno stojita ista dva nogometna kluba. Razveseljivo je, da se bori za najboljšo mesto tudi Slovenski atletski klub, ki je v 12. kolu prvenstva premagal na domačem igrišču moštvo iz Sörge zanesljivo 5:0 (3:0). Vodilno moštvo iz Wölfnitza je tudi tokrat zmagalo visoko (5:0), nasprotnik pa je bilo moštvo Gospe svete.

Značilno za letošnje jesensko prvenstvo je, da sta se vodilna kluba nekoliko ločila od ostalih moštvev, tako da bo treba mojstra iskati prav med Wölfnitzom in SAK. Ugodnejši položaj ima vsekakor slovensko nogometno moštvo SAK, ki bo v medsebojnem spopadu imelo prednost domačega igrišča.

V nedeljski nogometni tekmi sta pri SAK manjkala Jože Fera in Janko Woschitz. Namesto Woschitza je tokrat igral Vinko Wieser, ki je bil v izrednem razpoloženju in je bil tudi zdaleka najboljši nogometaš v slovenski enajsterici. Napadalcu SAK so tudi tokrat napravili mnogo lepih možnosti. Za visoko zmago so poskrbeli Karl Nežmah v 5. minuti, Folti Waldhauser v 13., Mirko Singer v 29. in 50. ter Hanzi Wieser v 56. minuti.

V 60. minuti je Singerja zamenjal mladi nogometaš Martin Hobel, ki bo polagoma postal stalni član prvega moštva.

Prihodnjo nedeljo bo moral SAK nastopiti izredno težko pot v Glanegg, kjer bo imel za nasprotnika obnovljeno moštvo. V moštvo igrajo namreč znani koroški nogometaši, med njimi nekdanji igralec celovške Austrie in dunajskega Sportkluba ter večkratni reprezentant avstrijskega B moštva Klaus Sackmann.

Lestvica 2. D razreda (prvih pet):

1. Wölfnitz	12	10	2	0	31:6	22
2. SAK	12	9	3	0	46:10	21
3. Launsdorf	12	7	3	2	34:16	17
4. Glanegg	12	7	1	4	30:20	15
5. Steuergberg	12	7	1	4	31:17	15

● DSG SELE NA 3. MESTU

Odlično tretje mesto zaseda začasno namiznoteniška ekipa iz Sel v 2. namiznoteniškem razredu-zapad. Teniški igralci iz Sel so v petih prvenstvenih tekmah osvojili skupno 8 točk. Dosedanje prvenstvene tekme so se končale takole: Sele — HSV Celovec 10:0, KAC — Sele 5:5, Borovlje — Sele 5:5, Sele — Št. Janž 7:3, Tinje — Sele 1:9.

V zadnji prvenstveni tekmi proti Tinjam so dosegli točke Mirko Oražar 3, Pavel Olip 2, Werner Fale 2 in dvojica Oražar/Fale 1. Naslednji prvenstveni tekmi mora ekipa iz Sel igrati konec tega tedna doma proti Brücklu/Mostiču, že v četrtek pa v St. Margarethen v Labotski dolini.

● ŠT. JANŽ TOKRAT BREZ TOČKE

Odlični novinec v koroškem 2. namiznoteniškem razredu zapad Št. Janž je v zadnji prvenstveni tekmi v Grabšnju hudo izgubil proti vodečemu moštvo v lestvici 0:10. Domačini iz Grabšnja so zasluženo zmagali z visoko razliko točk, saj šentjanski igralci niso predstavljali resnega nasprotnika. Domačini so vse igre zmagali v dveh nizih, le Martinu Mischitzu je uspelo, da se je nasprotniku v enem nizu približal na 20 točk. Ostale tekme so se končale z visokimi zmagami Grabšančanov.

Št. Janž je tokrat moral nastopiti brez študenta Mihe Hornböcka, katerega je nadomestil mladi Jakob Weiß.

7. prvenstvena tekma šentjanske ekipe bo prihodnji ponedeljek v Št. Janžu, kjer bo igrala v gostilni pri Tišlarju ob 19. uri proti Liebenfeldu.

● SREČNA ZMAGA TER PRVO MESTO

Po 8. kolu letošnjega hokejskega prvenstva avstrijske zvezne lige se je položaj celovškega mojstra KAC nekoliko izboljšal. Ker je najhujši nasprotnik IEV iz Innsbrucka pustil v tekmi z WEV na Dunaju obe točki, se je KAC z enakim številom točk (12) pridružil vodečemu moštvo ATSE iz Gradca. Prvo in drugo mesto v lestvici in enako število točk pa je v medsebojnem spopadu obeh moštvev v torek zvečer v celovški mestni hali poskrbelo za izredno hitro in ostro igro, v kateri je tudi publika prišla na svoj račun. Gostje so od vsega začetka prevzeli vodstvo v igri in povedli z dvema goloma. Hokejisti mojstra iz Celovca so bili tako s palico kot kondicijsko slabši, saj niti številčne premoči niso izkoristili. V drugi tretjini je KAC sicer izenačil na 2:2, vendar ni prikazal mojstrske igre. ATSE je tik za tem dosegel že tretji gol, KAC pa tudi tokrat ni izkoristil številčne premoči. Tretja tretjina je stala v znamenju KAC, štirje goli pa so bili dobitek, ki je vodil nekoliko srečno k zmagi 6:4.

Po 9. prvenstvenem kolu v torek je vodstvo v lestvici prevzel KAC s 14 točkami pred IEV (13), ATSE (12) in WEV (11).

Rezultati 9. prvenstvenega kola zvezne hokejske lige: Stadlau — Salzburg 6:9 (2:2, 3:5, 1:2), Kapfenberg — WEV 4:4 (2:1, 1:0, 1:3), Feldkirch — IEV 2:3 (1:1, 1:1, 0:1).

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 10. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.55 Glasbeni mozaik — 8.05 Družinski obzorik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 14.00 Voščila — 15.15 Lovaška oddaja — 17.10 Ljudska oddaja — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Koračnice — 19.50 Note in beleške — 20.10 Radio Panonija — 21.00 Zveneča Avstrija — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 11. 11.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Pomembne osebe igrajo svoje najljubše melodije — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.10 Ogledalo mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 „Starček — kaj sedaj?“ igra — 17.05 Ljudski koncert — 18.00 Sosedje z juga — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj.

PONEDELJEK, 12. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 14.45 Predstavljamo — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slimo... — 17.56 Oddaja kmeljske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beleške — 20.10 Miniporota — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja — 22.10 Šport.

TOREK, 13. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 13.05 Deželni razgledi — 15.00 Ljudska glasba iz štajerske — 16.30 Za otroke — 17.10 Avstriji o Avstriji — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beleške — 20.10 Diletto musicale — 21.05 Pajmo in pripovedujemo o deželi ob Dravi — 22.10 Šport.

SREDA, 14. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Iz naše mape gostov — 16.30 Operetne melodije — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja združenja Industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijetelja planin — 19.50 Note in beleške — 20.10 „Starček — kaj sedaj?“ — 21.30 Zvezne dežele poročajo — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 15. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.05 „Iz doline Gasteln...“ — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 14.30 Iz mape not avstrijskih skladateljev — 16.30 Za otroke — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.20 Deželni razgledi — 19.50 Note in beleške — 20.10 Mi smo samo gostje na zemlji — 21.00 Iz graškega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

PETEK, 16. 11.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 Šolska oddaja — 11.05 Ljudska oddaja — 14.45 Štajerska literatura — 16.30 Za otroke — 16.45 Otroški zbori — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beleške — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Gub za gubom — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 10. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 11. 11.: 8.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 12. 11.: 13.45 Informacije — Koroška literarna panorama.

TOREK, 13. 11.: 9.30 Za vsakega nekaj — 13.45 Informacije — športni mozaik — Otroci, poslušajte!

SREDA, 14. 11.: 13.45 Informacije — Zbori — Iz koroške literarne delavnice.

ČETRTEK, 15. 11.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

PETEK, 16. 11.: 13.45 Informacije — zabavni zvoki.

AVSTRIJA 1

NEDELJA, 11. 11.: 16.00 Za otroke — 16.25 Za družino — 16.55 Pohabljen — 17.25 Dialog s slikami — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Operni vodič — 18.30 Prisma, obzorik za sodobno ženo — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Mesto zločina — 21.35 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 12. 11.: 18.00 Teletest — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 „Dvojka“ — 21.10 ORF-transparent — 21.20 Telesport — 22.20 Čas v sliki.

TOREK, 13. 11.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Alpe — most Evrope — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Kraj za živali — 21.05 „Nippon Monogatari“ — 23.00 Čas v sliki.

SREDA, 14. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Lastni dom — 11.45 Evrovizija iz Londona: Poroka princeznice Ane — 16.30 Za otroke — 17.15 Oblikujemo ilovico — 17.50 Antenne, mednarodni mladinski obzorik — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Zgodilo se je pojutrišnjem — 21.10 Prezezi — 22.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 15. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 18.00 Italijanshina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Nemoralno se lažje živi, film — 21.55 Čas v sliki.

PETEK, 16. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Nemoralno se lažje živi, film — 18.00 Orientacija — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Zaljubljen v čarovnico — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Oddaja XY — 21.20 Cena blagostanja — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Močnejši kot vsa pamet.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gosmetergasse 10, tel. 32-5-50 — Tisk: Založništvo in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec — Borovlje.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

SOBOTA, 10. 11.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.25 Studio za najdene skladbe — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 12.40 Čez travnike in polja — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Klavir v ritmu — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 Z ansamblom Latinos — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Majhni ansambli zabavne glasbe — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 11. 11.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.44 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 11.15 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 14.05 Nedeljsko športno popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 17.05 Nedeljska reportaža — 17.25 Popularne operne melodije — 18.00 Radijska igra — 18.40 Majhni

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na

KONCERT

v nedeljo 18. 11. 1973 ob 14.30 uri v dvorani pri cerkvi na Radišah. Gostuje moški zbor KUD „Stane Žagar“ iz Kroke.

Zbor je znan po svoji visoki pevski ravni in beleži številne nastope doma in v tujini. Zato ne bo nikomur žal, ki se bo udeležil tega koncerta.

Prisrčno vabljeni!

ansambli zabavne glasbe — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 „V nedeljo zvečer“ — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse.

PONEDELJEK, 12. 11.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Pisana paleta lahke glasbe — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Majhni ansambli v studiu 14 — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 19.15 Z ansamblom Vilija Petriča — 20.00 „Cavaleria rusticana“ — 21.20 Ludwig van Beethoven: Simfonija št. 7 v A-duru, op. 92 — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 13. 11.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Jugoslovanske zborovske skladbe — 10.15 Plesni ritmi in koncertnih odrov — 11.15 Z nami doma in na poti —

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 10. 11.: 16.45 Ljudska oddaja — 18.30 Mini-Maka — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Leonardo da Vinci — 22.05 Čas v sliki.

NEDELJA, 11. 11.: 10.00 Tedenski obzorik — 18.30 Panorama — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novo v kulturi — 20.10 Vzgoja — 20.15 Mera — 22.15 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 12. 11.: 18.30 Nepoznano sosedsvo — 19.00 Pohabljeni otrok — 19.30 Čas v sliki in kulturne

S SADNIMI DREVESCI IN GRMIČI

drevesnice

Marko POLZER

Lazar pri Veselah

SO VSI ZADOVOLJNI!

novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Otroci ljubljenci — 21.30 Surealna filmska komedija — 21.55 Galerija — 22.20 Telereprize.

TOREK, 13. 11.: 18.30 Formalna logika — 19.00 Morska biologija — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Sving v dvoje — 21.05 Enaindvajset — 21.50 Telereprize.

SREDA, 14. 11.: 18.30 Angleščina — 19.00 Planet svetovno mesto — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Športni prenos — 21.45 Evrovizija iz Londona — Poroka princeznice Ane — 22.15 Telereprize.

ČETRTEK, 15. 11.: 18.30 Gost pri Sepp Schmöderju — 19.00 Impulzi 14: Slovensost debeluš — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Presneti stari oče — 21.40 Telereprize.

PETEK, 16. 11.: 18.30 Kar naj bi vedeli — naučeno osveženo — 18.45 Uvod v elektroniko — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Presneti stari oče — 21.40 Telereprize.

Omejitev hitrosti

na cestah v Sloveniji

Prejšnji teden so v Sloveniji začeli veljati novi predpisi, s katerimi je bila na slovenskih cestah omejena hitrost. Odslej je 100 km najvišja dovoljena hitrost na magistralnih in regionalnih cestah, na lokalnih cestah pa 80 km na uro. Edina izjema je avtomobilska cesta Vrhnika—Postojna, kjer te omejitve ne veljajo.

Magistralne ceste (na katerih je dovoljena hitrost 100 km na uro) so ceste prvega reda, ki povezujejo glavna mesta ali pomembna gospodarska območja več republik oz. pokrajin, kot tudi mednarodne ceste. Regionalne ceste (za katere prav tako velja hitrost do 100 km) so ceste drugega reda, ki povezujejo med seboj gospodarska območja in se deže občin, se navezujejo na omrežje cest v sosednjih državah prek urejenih prehodov, ki so trajno odprti za ves promet, ter na osnovno cestno omrežje sosednjih republik. Lokalne ceste (na katerih je hitrost omejena na 80 km) pa povezujejo med seboj kraje v eni občini ali med več občinami in s tem zadovoljujejo lokalne potrebe prometa.

Kdor vozi v nasprotju s predpisano omejitvijo hitrosti, se takoj na mestu kaznuje z denarno kaznijo 100 dinarjev.

12.10 Zvoki in barve orkestra Raphaela — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Srečanja z glasbeniki — 14.40 „Na poti s kitaro“ — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncertni oder za domačino in gosta — 18.30 V torek nasvidenje! — 19.15 Z ansamblom Francija Puharja — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — 21.40 Melodije v ritmu — 22.15 Od popevke do popevke — 23.15 Nagrajene stvaritve na festivalu.

SREDA, 14. 11.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.25 Otroške igre — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Zbrane melodije, znani orkestri — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Voščila — 15.40 Odskočna deska — 17.10 Predstavljamo vam rudarski zbor „Temelko Nenkov“ — 18.15 S pop ansambli — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 21.35 Lepe melodije — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 15. 11.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Iz glasbenih šol — Radovljica — 10.15 Po Talijinski poteh — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Operetni zvoki — 12.40 Igrajo pihalne godbe — 13.15 Zabavna glasba — 15.40 Poje tenorist Gabor Carelli — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 19.15 Z ansamblom Jožeta Kampača — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 22.15 Nočni koncert — 23.00 V gosteh pri tujih radijskih postajah — 23.30 Popevke in plesni ritmi.

PETEK, 16. 11.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Jugoslovanska narodna glasba — 11.15 Z nami doma in na poti — 12.10 Veliki zabavni orkestri v ritmu — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Operni koncert — 19.15 Z ansamblom Franja Zorka — 20.00 „Top-pops 13“ — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

TV JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 10. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 13.00 Mednarodni teniški turnir — 16.15 Nogomet — 18.00 Obzorik — 18.15 Daktari — 19.05 Moda za vas — 19.15 Gledališče v hiši — 19.45 Risanka — 19.50 Cirkak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Skopje 73 — 21.40 Barvna propagandna oddaja — 21.45 Colditz-film — 22.35 Poročila — 22.40 Kažipal.

NEDELJA, 11. 11.: 8.45 Skrivnosti morja — 9.35 Pljuški festival — 10.10 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.45 Poročila — 11.50 Kažipal — 15.55 Košarkarski turnir — 17.30 Za konec tedna — 17.50 Moda za vas — 18.05 Poročila — 18.10 Pot brez konca — 19.45 Risanka — 19.50 Cirkak — 20.00 Dnevnik — 20.40 Iz libra Marka Uvodiča — 21.35 Nova imena — 21.55 Športni pregled — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 12. 11.: 9.10 Odprta univerza — 9.40 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Čiribu — 18.15 Obzorik — 18.30 Enciklopedija živali — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.45 Risanka — 19.50 Cirkak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Lastna kozmetika narta — 20.40 Dolge blodnje — 21.35 Kulturne diagonale — 22.20 Poročila.

TOREK, 13. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Leteči vrtnar — 18.10 Obzorik — 18.25 Od zore do mraka — 18.55 Mozaik — 19.00 Šolska TV — 19.20 Dokumentarna oddaja — 19.45 Risanka — 19.50 Cirkak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Diagonale — 21.25 Sam med volkovi — 22.25 Poročila.

SREDA, 14. 11.: 8.20